

Leidraad

Beg Input. : 07-071035
 Eind input : 07-071036
 Afmeting. : EI-waarsig 300 / 450
 Straat. : Oud-Mulvenlaan

pH Zuurwaard : 0,0

WATERDICHTHEID

- Lekkage : A1 : 1
- Zand in loop : A2 : 1
- Axiale verplaatsing : A3 : 1
- Radiale verplaatsing : A4 : 1
- Hoekverdraai : A5 : 1
- Inhangende r : A6 : 1
- Inhangend vo : A7 : 1

STABILITEIT

- Beschadiging : B1 : 1
- Aantasting : B2 : 1
- Scheuren : B3 : 1
- Deformatie : B4 : 1

AFSTROMING

- Instekende inlaat : C1 : 1
- Niet ingroef : C2 : 1
- Ingroef : C3 : 1
- Niet ingroef : C4 : 1
- Niet ingroef : C5 : 1
- Niet ingroef : C6 : 1

Handhaving van goed rioolgebruik

Een handreiking inzake
 vergunningsaspecten, controle en
 toezicht gericht op het handhaven
 van een goed rioolgebruik

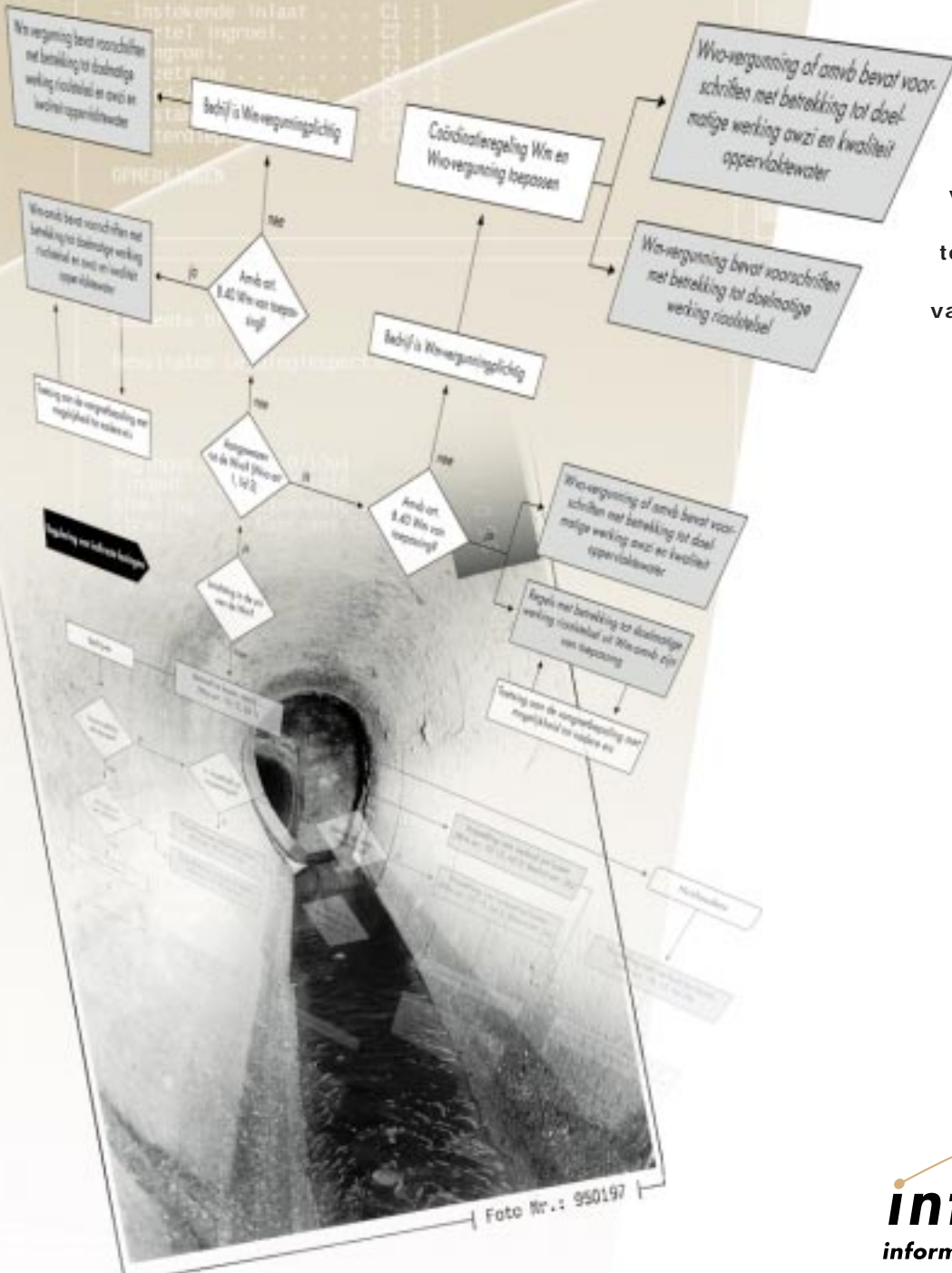

Foto Nr.: 950197

Handhaving van goed rioolgebruik

Voorwoord

De zorg voor de verwijdering van het afvalwater uit huishoudens en bedrijven via de riolering is een gemeentelijke taak die zijn basis vindt in de Wet milieubeheer. Naast de aanleg en het beheer van de riolering omvat deze taak het verlenen van vergunningen voor het lozen van afvalwater op de riolering en de controle en handhaving van de vergunningvoorwaarden en andere wettelijke voorwaarden die gesteld worden aan de lozingen. Het geheel van taken wordt uitgevoerd door verschillende diensten van de gemeente. Voor het in stand houden van een goede conditie van de riolering is een goede samenwerking van de verschillende gemeentelijke diensten en de waterbeheerder onmisbaar. Deze leidraad is bedoeld een handreiking te geven aan de verschillende betrokken disciplines binnen de gemeente om gezamenlijk niet alleen te komen tot een goed gebruik van het rioolstelsel maar ook handhaving van een goed gebruik.

Bij deze leidraad is gebruik gemaakt van de eerder in het kader van de Leidraad Riolering ontwikkelde module C 4000 'Handhaving van goed rioolgebruik'.

Inhoud

- 1 Inleiding 7**
  - 1.1 Doelgroep 7
  - 1.2 Leeswijzer 7
- 2 Lozingen 7**
  - 2.1 Soorten lozingen 8
- 3 De bestuurlijke en juridische aspecten 9**
  - 3.1 Het juridisch kader voor lozers 9
    - 3.1.1 Wet milieubeheer 9
    - 3.1.2 Bevoegde Wm-gezag 12
    - 3.1.3 Relatie met de Wet verontreiniging oppervlaktewateren 12
    - 3.1.4 Relatie met gemeentelijk rioleringsplan (GRP) 12
  - 3.2 Gemeentelijke organisatie 12
  - 3.3 Samenwerking en uitbesteding 13
    - 3.3.1 Afstemming tussen Wm- en Wvo-vergunning 13
    - 3.3.2 Samenwerking van bevoegde gezagen 14
    - 3.3.3 Uitbesteding van taken 14
  - 3.4 Jurisprudentie 14
- 4 Handhaving 15**
  - 4.1 Handhavingsvormen 15
    - 4.1.1 Bestuursrechtelijke handhaving 15
    - 4.1.2 Strafrechtelijke handhaving 16
    - 4.1.3 Privaatrecht 16
  - 4.2 Handhavingsprocedure 16
    - 4.2.1 Handhavingsschema 16
- 5 Het Rioolstelsel 18**
  - 5.1 Wettelijke taken ten aanzien van het rioolstelsel 18
    - 5.1.1 Beheerders van rioolstelsels 18
  - 5.2 Soorten rioolstelsels 19
  - 5.3 Toegepaste materialen 19
- 6 Overdracht van afvalwater 21**
  - 6.1 Aansluiting op de awzi 21
  - 6.2 Overstorten & nooduittlaten 21
  - 6.3 Regenwaterriool 21
- 7 Het toetsingskader, voorschriften en voorlichting 22**
  - 7.1 Criteria voor goed rioolgebruik 22
  - 7.2 Voorschriften 23
  - 7.3 Voorlichting 24
- 8 Controle van lozingen 25**
  - 8.1 Controlestrategieën 25
    - 8.1.1 Controlefrequentie 26
    - 8.1.2 Administratieve controle 26
    - 8.1.3 Controle door monitoring 26
  - 8.2 Bedrijfscontrole 26
  - 8.3 Tracering illegale lozingen 27
- Bijlage**
  - 1 Tot de Wvo aangewezen lozingen 28

1 Inleiding

Aan lozingen op de riolering worden, naast de gebruikelijke voorschriften ter invulling van het voorzorgs-principe, eisen gesteld vanuit drie overwegingen:

- 1 geen verstoring van de doelmatige werking van de riolering;
- 2 geen verstoring van de doelmatige werking van de zuiveringsinstallatie (awzi), en;
- 3 de bescherming van de kwaliteit van het oppervlaktewater.

In deze leidraad ligt de nadruk op het eerste aspect: de doelmatige werking van de riolering. De centrale vraag waar de leidraad een antwoord op tracht te geven is: welke eisen moeten gesteld worden aan een lozing op de riolering in het belang van de doelmatige werking van die riolering en hoe kan gerealiseerd worden dat lozingen aan deze eisen blijven voldoen?

1.1 Doelgroep

De doelgroep bestaat in eerste instantie uit functionarissen die vanuit een technische invalshoek belast zijn met de rioleringszorg (de afdeling civiel van de gemeente). In de module worden handvatten gegeven om vanuit hun kennis van de toestand van het riool gerichte signalen af te geven naar andere disciplines, binnen de gemeentelijke organisatie en daar buiten, om het gebruik van de riolering te optimaliseren.

Binnen de gemeentelijke organisatie is het onderdeel bouw- en woningtoezicht van belang in verband met hun verantwoordelijkheid voor de riolering binnen gebouwen. De totale rioleringsinfrastructuur bestaat immers uit de combinatie van de binnen- en de buiten-riolering.

Uiteindelijk wordt een goed en verantwoord rioolgebruik in belangrijke mate gerealiseerd door adequate eisen te stellen aan de lozingen op de riolering en deze eisen ook te handhaven. De afdeling binnen de gemeente die belast is met de vergunningverlening en de handhaving zal de rioleringsdoelstellingen moeten realiseren door middel van adequate voorschriften in vergunningen en ontheffingen en een efficiënte handhaving. Goed overleg tussen de verschillende onderdelen binnen de gemeentelijke organisatie zal leiden tot een betere onderbouwing van de doelstellingen, hetgeen zal leiden tot een beter rioolgebruik.

Daarnaast is een goede samenwerking tussen gemeente en de waterbeheerder onmisbaar. De waterbeheerder heeft immers de verantwoordelijkheid voor de uiteindelijke lozing van het effluent van de awzi (afvalwaterzuiveringsinstallatie) op het oppervlaktewater.

1.2 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden de verschillende soorten lozingen behandeld waar men in de praktijk rekening mee dient te houden. De riolering is bedoeld om afvalwater op te lozen, maar de aard en de hoeveelheid ervan kunnen bepalend zijn voor de doelmatige werking. Het is dus zaak dat lozingen uitsluitend worden toegestaan onder bepaalde voorwaarden.

Op grond van de Wet milieubeheer worden eisen gesteld aan de lozingen op de riolering. In een beperkt aantal gevallen is tevens een vergunning gebaseerd op de Wet verontreiniging oppervlaktewateren van toepassing. In hoofdstuk 3 wordt het wettelijk kader rond lozingen op de riolering beschreven, alsmede de rol van de betrokken overheden bij deze lozingen. De handhavingsaspecten komen in hoofdstuk 4 aan de orde. In hoofdstuk 5 wordt ingegaan op het rioolstelsel zelf. De verschillende soorten stelsels en de diverse toegepaste materialen zorgen ervoor dat ieder (deel van een) rioolstelsel specifieke eigenschappen heeft waar bij een verantwoord gebruik rekening mee dient te worden gehouden.

Uiteindelijk moet het afvalwater uit de riolering afgevoerd worden naar een awzi en/of het oppervlaktewater. Dit stelt eisen aan het aangeboden afvalwater. Dit wordt behandeld in hoofdstuk 6.

In hoofdstuk 7 worden alle aandachtspunten uit voorgaande paragrafen bijeengebracht als toetsingscriteria, waar het gebruik op beoordeeld kan worden. Ten slotte wordt in hoofdstuk 8 ingegaan op de methoden waarop lozingen gecontroleerd kunnen worden.

Een aantal aspecten uit deze leidraad is verder uitgewerkt in module C4000 van de Leidraad Riolering, Samsom H.D. Tjeenk Willink, Alphen aan den Rijn, 1992.

2 Lozingen

Lozingen op de riolering vinden op zeer verschillende manieren plaats. De wet- en regelgeving hieromtrent is al even divers. Bovendien is niet elk riool geschikt voor alle afvalwaterstromen. Bij de handhaving van een goed rioolgebruik spelen deze factoren een belangrijke rol.

Huishoudens en bedrijven zijn in de meeste gevallen direct aangesloten op de riolering. Ook via straatkolken wordt echter veel water op het riool geloosd. Dit is enerzijds afvalwater ten gevolge van menselijke activiteiten, zoals bij (schoonmaak)werkzaamheden die op straat worden uitgevoerd. Anderzijds betreft dit afstromend hemelwater. Bovendien kunnen er tengevolge van calamiteiten (ongewenste) lozingen ontstaan, zoals bijvoorbeeld bluswater bij een brand.

Het belangrijkste wettelijke kader voor deze lozingen met het oog op de bescherming van het riool is de Wet milieubeheer (Wm). De Wm maakt een essentieel onderscheid in de wijze van regulering van inrichtingen en niet-inrichtingen; in hoofdstuk 3 wordt hierop ingegaan. In grote lijn kan men zeggen dat inrichtingen in de zin van de Wm bedrijven zijn, die op een vaste plaats gevestigd zijn en over een directe aansluiting op de riolering beschikken. Bij niet-inrichtingen moet men denken aan bedrijfsmatige activiteiten die van korte duur zijn en/of zich niet op een vaste plaats afspelen, alsmede huishoudens.

Wanneer sprake is van riolering is het van groot belang een duidelijk onderscheid te maken tussen het hemelwater riool, waarop uitsluitend relatief schoon water geloosd mag worden, en het vuilwater riool waarop al het overige afvalwater geloosd moet worden.

2.1 Soorten lozingen

Op basis van de beheersbaarheid kun je lozingen indelen in vier categorieën:

- 1 **Reguliere lozingen** vinden voortdurend plaats. Samenstelling en hoeveelheid is binnen bepaalde grenzen bekend en constant. Voorbeelden zijn bedrijfsmatige afvalwaterlozingen en huishoudelijk afvalwater.
- 2 **Incidentele lozingen** vinden af en toe plaats. Vooraf is bekend wanneer de lozing plaats zal vinden en ook de aard van de lozing is vooraf bekend. Voorbeelden zijn gevelreiniging, proefbronneringen, schoonmaken van huisvuilcontainers op straat, etc..
- 3 **Calamiteuze lozingen** zijn niet van te voren bekend en op het moment dat ze zich voordoen is vaak snel en creatief ingrijpen vereist. Voorbeelden zijn bluswater bij brand en lozingen ten gevolge van ongevallen.
- 4 **Lozingen van hemelwater** zijn vrijwel onvoorspelbaar, maar kunnen bij hevige regelval wel voor overbelasting van het rioolstelsel zorgen waardoor onder

andere via de overstorten ongewenste lozingen op het oppervlaktewater kunnen plaats vinden.

Reguliere lozingen vanuit bedrijven worden geregeld door middel van amvb's (algemene maatregelen van bestuur) gebaseerd op de Wm of door middel van de Wm-vergunning. Huishoudelijke afvalwaterlozingen moeten voldoen aan algemene regels op grond van de Wm. Incidentele lozingen kunnen zowel bij bedrijven als her en der op straat plaats vinden. Over het algemeen kunnen incidentele lozingen bij bedrijven geacht worden te vallen binnen de grenzen die een amvb of een vergunning stelt. In een vergunning of amvb wordt immers niet alles uitputtend geregeld. Bij twijfel dient altijd contact te worden opgenomen met het bevoegde gezag. Incidentele lozingen op de riolering, niet zijnde huishoudelijk afvalwater, die ergens op straat plaats vinden zijn verboden tenzij een ontheffing, onder voorwaarden, is verleend.

Van reguliere en incidentele lozingen is vooraf bekend dat ze plaats zullen (gaan) vinden. Dit betekent dat ook het bevoegd gezag (de gemeente) vooraf bekend moet zijn met deze lozingen. Behalve lozingen van huishoudelijk afvalwater en afstromend hemelwater moeten alle lozingen op de riolering voorafgaande aan de lozing bij het bevoegd gezag gemeld worden. De gemeente heeft zo de mogelijkheid (en de plicht) de nodige voorwaarden te stellen of te beoordelen of de lozingen voldoen aan de algemeen geldende regels. Op grond van hoofdstuk 17 Wm 'Maatregelen in bijzondere omstandigheden' is melding van een calamiteit bij het bevoegd gezag verplicht. In de praktijk blijken de meeste calamiteiten echter niet te worden gemeld aan de beheerder van het rioolstelsel of het bevoegd gezag op grond van de Wm en/of Wvo (Wet verontreiniging oppervlaktewateren).

In veel gevallen zal het niet melden geen consequenties hebben ten aanzien van de wezenlijke functies van het rioolstelsel terwijl het bedrijf het probleem zelf oplost. Dit mag echter geen reden zijn dit soort calamiteiten niet aan de desbetreffende autoriteiten te melden. Bij het formuleren van de lozingsvoorwaarden in de Wm-vergunning of de ontheffing dient ook rekening te worden gehouden met mogelijke calamiteiten.

Afstromend hemelwater is, afhankelijk van de plaats waar het neerkomt en waarlangs het afstroomt, meer of minder verontreinigd. Bij lozing op de riolering kan het debiet problemen opleveren. Her en der in het land vinden verschillende ontwikkelingen plaats om afstromend hemelwater niet aan te sluiten op of af te koppelen van de riolering. Dit gebeurt enerzijds om de doelmatige werking van de awzi te bevorderen door deze niet te belasten met veel relatief schoon afvalwater. Anderzijds kan dit water, onder voorwaarden, geïnfiltreerd worden in de bodem hetgeen een bijdrage levert aan de verdrogingsbestrijding. Bovendien wordt de doelmatige werking van de riolering bevorderd, onder andere doordat de kans op overstortingen wordt beperkt.

3 De bestuurlijke en juridische aspecten

Het wettelijk kader voor de bescherming van het rioolstelsel is neergelegd in de Wm. In principe kunnen aan iedere lozing op de riolering op grond van Wm voorwaarden worden verbonden. Daarnaast valt een aantal lozingen bovendien onder de werkingssfeer van de Wvo. Deze constructie heeft tot gevolg dat er voor lozingen op de riolering vier bevoegde gezagen actief zijn: gemeente, provincie en in uitzonderingsgevallen het Rijk met betrekking tot de Wm en de waterbeheerder met betrekking tot de Wvo. Het spreekt voor zich dat een goede samenwerking tussen deze instanties van het grootste belang is. Niet alleen de samenwerking tussen de verschillende overheden vereist de nodige aandacht, ook de samenwerking tussen verschillende afdelingen binnen een gemeente blijkt in de praktijk voor verbetering vatbaar. Met name de afdelingen milieu, civiel en bouw- en woningtoezicht hebben ten aanzien van het rioleringsbeheer belangrijke gemeenschappelijke belangen.

3.1 Het juridisch kader voor lozers

3.1.1 Wet milieubeheer

Bij de interpretatie van de wettelijke bepalingen is het van belang rekening te houden met de definities die de Wm gebruikt voor de diverse begrippen (zie kader). Het begrip 'indirecte lozing' wordt veelvuldig gebruikt maar is niet wettelijk gedefinieerd. Onder een 'indirecte lozing' wordt hier verstaan een lozing op een riolering.

Definities volgens de Wet milieubeheer

- Riolering¹: bedrijfsriolering of een voorziening voor de inzameling en het transport van afvalwater;
- Bedrijfsriolering¹: een voorziening voor de afvoer van bedrijfsafvalwater vanuit de inrichting naar een openbaar riool of een andere voorziening voor de inzameling en het transport van afvalwater;
- Openbaar riool¹: een gemeentelijke voorziening voor de inzameling en het transport van afvalwater;
- Afvalwater²: alle water waarvan de houder zich – met het oog op de verwijdering daarvan – ontdoet, voornemens is zich te ontdoen of zich moet ontdoen;
- Huishoudelijk afvalwater²: afvalwater afkomstig uit particuliere huishoudens;
- Bedrijfsafvalwater²: afvalwater, niet zijnde huishoudelijk afvalwater afkomstig uit particuliere huishoudens.

Deze definities hebben tot gevolg dat de Wm, in het algemeen, geen onderscheid maakt tussen lozingen op een openbaar riool of op een riool in particulier beheer. De meest voorkomende particuliere rioolstelsels zijn bedrijfsrioleringen, maar er zijn in den lande ook diverse (onderdelen van) rioolstelsels die beheerd worden door particuliere organisaties. Men vindt deze bijvoorbeeld vaak op bedrijfsterreinen in een gemeente. Deze stelsels worden dan bijvoorbeeld beheerd door een organisatie van de bedrijven op zo'n bedrijfsterrein of door de beheerder van de awzi.

Merk op dat volgens de definitie van riolering er sprake moet zijn van inzameling van afvalwater. Een bedrijf dat zijn afvalwater direct met een leiding afvoert naar de awzi valt dus niet onder de Wm voor wat betreft het afvalwater, aangezien er met deze leiding geen inzameling plaats vindt. Lozen er echter twee bedrijven op deze leiding dan vindt er inzameling plaats en wordt het een riolering en is de Wm wel van toepassing. In het kader van de Wm kunnen juridisch gezien de volgende soorten lozingen onderscheiden worden:

- 1 Lozingen vanuit **inrichtingen**, deze worden gereguleerd in:
  - a de Wm-vergunning voor de inrichting, of;
  - b in de amvb, op grond van artikel 8.40 van de Wm, die op deze inrichting van toepassing is.
- 2 Lozingen vanuit **niet-inrichtingen** zijn op grond van artikel 10.15, lid 1 Wm verboden. Op dit verbod worden echter een aantal uitzonderingen gemaakt. Dit betreft:
  - a lozingen van afvloeiend hemelwater zijn vrijgesteld van dit verbod op grond van artikel 10.15, lid 2a Wm (let op, afvloeiend hemelwater binnen een inrichting is onderdeel van het bedrijfsafvalwater van het betreffende bedrijf!). Dit betreft met name hemelwater dat via de rioolputten in de straat wordt afgevoerd;
  - b lozingen van huishoudelijk afvalwater in het kader van normaal huishoudelijk gebruik zijn vrijgesteld op grond van artikel 10.15, lid 2b Wm. Dit betreft uitsluitend lozingen vanuit particuliere huishoudens;
  - c lozingen van bedrijfsafvalwater die naar hun aard overeenkomen met huishoudelijk afvalwater, in het kader van met normaal huishoudelijk gebruik vergelijkbaar gebruik. Dit betreffen dus lozingen van huishoudelijk afvalwater vanuit bedrijven die op grond van het 1vB (inrichtingen- en vergunningbesluit Wm) niet zijn aangewezen als inrichting. Vrijstelling vindt plaats op grond van artikel 10.15, lid 2c Wm en op grond van artikel 2 van het Besluit lozingsvoorschriften niet-inrichtingen.

¹ Definities aangaande riolering zijn te vinden in de diverse amvb's op grond van artikel 8.40 Wm en in de 'Instructieregeling lozingsvoorschriften milieubeheer (Staatscourant 1996, nr. 59, 15-3-96).

² Zie Wm artikel 1.1, eerste lid.

Dit betreft bijvoorbeeld de lozing van het huishoudelijk afvalwater vanuit kleine winkeltjes, die niet onder een Wm-amvb vallen.

- 3 **Overige lozingen vanuit niet-inrichtingen zijn verboden** tenzij een ontheffing op grond van artikel 10.47 Wm is verleend. Voor deze ontheffing moet de uitgebreide voorbereidingsprocedure van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) worden toegepast! Hier gaat het om lozingen van bedrijfsmatige activiteiten als gevelreiniging en het reinigen van gft³-containers op straat.

³ Groente-, fruit- en tuinafval.

Op de lozingen vanuit niet-inrichtingen waarvoor het lozingsverbod is opgeheven (ad. 2) is via het 'Besluit lozingsvoorschriften niet-inrichtingen'⁴ een aantal voorschriften van toepassing, waaronder het verbod op het gebruik van voedselvermalers. Daarnaast biedt dit besluit ook de mogelijkheid tot het stellen van een nadere eis aan deze lozingen op grond van de vangnetbepaling (zie kader). Bij lozingen vanuit inrichtingen die vallen onder een amvb op grond van artikel 8.40 Wm is deze vangnetbepaling, inclusief de mogelijkheid tot het stellen van een nadere eis, opgenomen in de betreffende amvb.

⁴ Staatsblad 1996, nr. 46.

Deze wettelijke constructie heeft tot gevolg dat in het kader van de Wm aan iedere lozing op de riolering op maat gesneden eisen kunnen worden verbonden, inclusief de mogelijkheid maatregelen af te dwingen om de gevolgen van eventuele calamiteiten te beperken. Bij een Wm-vergunningplichtige inrichting biedt de Wm-vergunning deze mogelijkheid. In een ontheffing kan eveneens een op maat gesneden pakket maatregelen voorgeschreven worden. En bij de vrijgestelde lozingen en bij inrichtingen die onder een amvb op grond van artikel 8.40 Wm vallen, biedt de vangnetbepaling de mogelijkheid (aanvullende) nadere eisen te stellen toegesneden op de specifieke situatie.

Op een aantal lozingen is bovendien de Wvo van toepassing, zie hiervoor 3.1.3.

In figuur 1 (pagina 11) wordt de wijze van regulering van indirecte lozingen schematisch weergegeven.

De vangnetbepaling zoals deze in diverse besluiten is opgenomen:

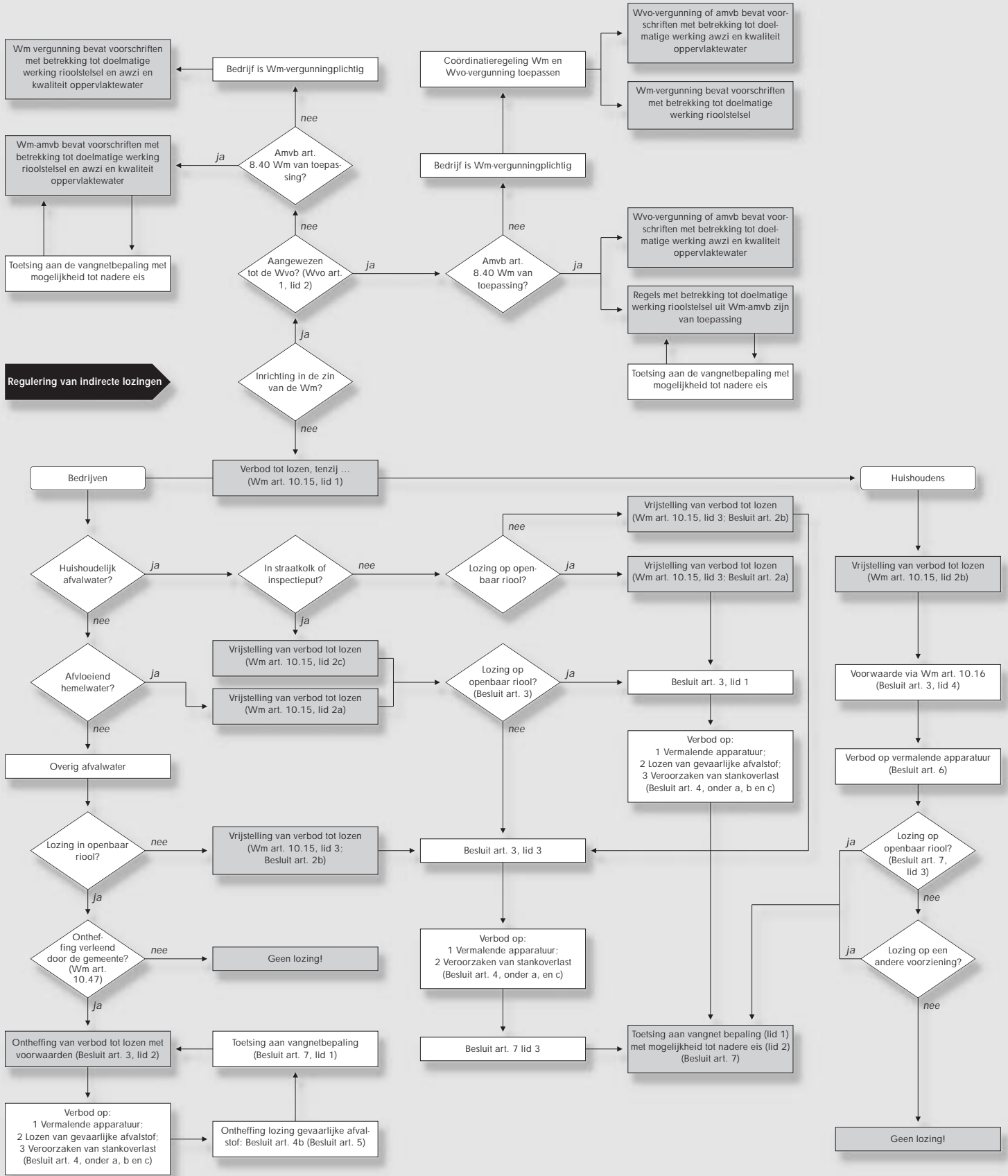
- 1 Bedrijfsafvalwater (dat niet afkomstig is uit een inrichting,) en huishoudelijk afvalwater worden overigens slechts in een openbaar riool gebracht, indien door de samenstelling, eigenschappen of hoeveelheid ervan:
  - a De doelmatige werking niet wordt belemmerd van een openbaar riool, een door een bestuursorgaan beheerd zuiveringstechnisch werk, de bij een zodanig openbaar riool of zuiveringstechnisch werk behorende apparatuur,
  - b De verwerking niet wordt belemmerd van slib, verwijderd uit een openbaar riool of een door een bestuursorgaan beheerd zuiveringstechnisch werk, en
  - c De nadelige gevolgen voor de kwaliteit van het oppervlaktewater zoveel mogelijk worden beperkt.
- 2 Burgemeester en wethouders kunnen nadere eisen stellen met betrekking tot de samenstelling, eigenschappen of hoeveelheid van afvalwater dat in een openbaar riool wordt gebracht met het oog op de doelmatige werking, bedoeld in het eerste lid, onder a, de verwerking, bedoeld in het eerste lid, onder b en de kwaliteit van het oppervlaktewater, bedoeld in het eerste lid, onder c.
- 3 Met betrekking tot afvalwater dat wordt gebracht in een andere voorziening voor de inzameling en het transport van afvalwater, zijn het eerste en tweede lid van overeenkomstige toepassing.

Zoals hiervoor vermeld zijn de meeste lozingen vanuit niet-inrichtingen verboden tenzij een ontheffing op grond van artikel 10.47 Wm is verleend. Voor deze ontheffing moet de uitgebreide voorbereidingsprocedure volgens de Awb worden toegepast. Deze procedure vereist circa 6 maanden doorlooptijd. In veel gevallen is dit geen realistische termijn, omdat men in feite direct met de activiteit wil beginnen (voorbeelden: gevelreiniging, bronnering, etc.).

Met het stroomschema in figuur 1 kan men voor een bepaalde lozing nagaan hoe deze gereguleerd moet worden en welke voorschriften er op voorhand op grond van de wetgeving op van toepassing zijn. In het bovenste gedeelte van het schema worden de lozingen vanuit inrichtingen behandeld. Links staan de inrichtingen waarop uitsluitend de Wm van toepassing is en rechts staan de inrichtingen waarop bovendien de Wvo van toepassing is. De complexiteit zit overwegend in de regulering van lozingen vanuit niet-inrichtingen in de zin van de Wm. Het grootste en onderste gedeelte van het schema heeft hier betrekking op.

Figuur 1: Schematische voorstelling van de wijze waarop diverse indirecte lozingen gereguleerd worden

(Daar waar 'Besluit' staat wordt bedoeld: Besluit lozingsvoorschriften niet-inrichtingen milieubeheer)

3.1.2 Bevoegde Wm-gezag

Afvalwaterlozingen op de riolering vallen onder het regime van de Wm, hetgeen betekent dat het bevoegd gezag zoals aangewezen door de Wm (en het bijbehorende inrichtingen- en vergunningbesluit: IVB) ook het bevoegd gezag is voor de lozingen. Voor het overgrote deel van de lozingen zijn B&W van de gemeente het bevoegd gezag. Voor een aantal inrichtingen is, conform het IVB, de provincie bevoegd gezag en in een aantal uitzonderingsgevallen is de Minister van VROM of de Minister van EZ bevoegd gezag.

In die gevallen waar de gemeente geen bevoegd gezag is voor de Wm (dat betreft altijd Wm-vergunningplichtige inrichtingen) heeft de gemeente wel altijd recht advies uit te brengen over het ontwerp van de beschikking op de aanvraag voor een vergunning. Ook kan de gemeente te allen tijde uit eigen beweging advies uitbrengen over de beslissing op de aanvraag (artikel 8.7 Wm).

3.1.3 Relatie met de Wet verontreiniging oppervlaktewateren

Op een aantal indirecte lozingen is naast de Wm ook de Wvo van toepassing. Door middel van amvb's op grond van de Wvo zijn lozingen vanuit bepaalde categorieën van bedrijven aangewezen tot de Wvo (zie bijlage 1). Deze aanwijzing is niet van toepassing indien uitsluitend huishoudelijk afvalwater wordt geloosd. Het bevoegd gezag in het kader van de Wvo bij indirecte lozingen is de beheerder van het zuiveringstechnisch werk waarop wordt geloosd.

De voorschriften op grond van de Wvo worden dan gesteld in een Wvo-vergunning of een Wvo-amvb. Vrijwel alle mogelijke combinaties van enerzijds Wm-vergunning, amvb of ontheffing met anderzijds Wvo-vergunning of amvb zullen waarschijnlijk in de praktijk (gaan) voorkomen.

Er is een strikte afbakening tussen de Wm en de Wvo. Op grond van de Wvo wordt de doelmatige werking van de awzi en de bijbehorende apparatuur, de kwaliteit van het zuiveringsslib en de bescherming van de kwaliteit van het oppervlaktewater geregeld. In de Wm worden de overige milieuaspecten geregeld, waaronder de doelmatige werking van het rioolstelsel en de bijbehorende apparatuur alsmede de kwaliteit van het rioolsslib.

Bij de vergunningverlening kennen de Wm en de Wvo een afstemmingsconstructie, waarmee een optimale afstemming, zowel inhoudelijk als procedureel, tussen beide vergunningen wordt nagestreefd. Dit biedt de mogelijkheid om tot een integrale afweging van de milieubelangen te komen, waarbij de wijze van verwijdering/afvoer van het afvalwater een van die belangen is.

3.1.4 Relatie met gemeentelijk rioleringsplan (GRP)

Bij het opleggen van voorschriften ten aanzien van de afvoer van afvalwater in een vergunning, een ontheffing of bij nadere eis kan een vastgesteld GRP van doorslaggevende betekenis zijn. Het betreft dan in het bijzonder voorschriften met betrekking tot de doelmatige werking van de riolering.

In het vastgestelde GRP kan bijvoorbeeld zijn opgenomen dat in een bepaalde buurt in de gemeente een gescheiden rioolstelsel zal worden aangelegd. Voor een doelmatige werking van de riolering is het dan van belang dat de lozers op dit stelsel hun afvalwater ook gescheiden aanbieden. Dit betekent dat het bedrijfsrioolstelsel ook gescheiden uitgevoerd zal moeten zijn. Met verwijzing naar het GRP kan een zodanig voorschrift worden opgenomen. Ook voorschriften ten aanzien van het te lozen debiet, afkoppeling van afstromend hemelwater en dergelijke kunnen op deze wijze met verwijzing naar het GRP opgenomen worden.

Zulke voorschriften kunnen zowel aan bestaande als aan nieuwe lozingen worden verbonden. Bij bestaande lozingen zal natuurlijk rekening moeten worden gehouden met redelijke termijnen waarbinnen de maatregelen dienen te worden getroffen. Bij nieuwe activiteiten kunnen deze voorschriften echter direct worden opgelegd.

Van belang hierbij is dat in het GRP voldoende concreet is aangegeven wat de gemeente in de desbetreffende wijk van plan is. Bovendien dient het GRP door een raadsbesluit van de gemeente te zijn vastgesteld. Een ontwerpbesluit biedt in deze nog onvoldoende basis, omdat via de normale democratische procedures het ontwerp nog aangepast kan worden.

3.2 Gemeentelijke organisatie

Binnen een gemeente hebben tenminste drie afdelingen een rol bij het gebruik en het beheer van de riolering, dit betreft:

- De afdeling **milieu** is verantwoordelijk voor de vergunningverlening en handhaving van de lozingen op het riool.
- De afdeling **civiel** is verantwoordelijk voor de aanleg en het beheer van het rioolstelsel. Daarnaast geeft zij uitvoering aan de gemeentelijke aansluitverordening. Niet alle gemeenten hebben een dergelijke verordening vastgesteld.
- De afdeling **bouw- en woningtoezicht** verstrekt de bouwvergunning op grond van de Woningwet en ziet toe op de naleving van het Bouwbesluit en de gemeentelijke bouwverordening, waaronder ook de riolering binnen een perceel valt.

Nb.: de benaming van de afdelingen is niet bij elke gemeente hetzelfde. Bij gemeenten waar de afdelingen anders benoemd zijn moet dus naar de overeenkomstige afdeling gekeken worden.

Tussen de vergunningverlening op grond van de Woningwet (bouwvergunning) en de Wm bestaat een afstemmingsconstructie. Zodra bij het oprichten of veranderen van een inrichting ook een bouwvergunning is vereist, worden de coördinatieregels uit de Woningwet en de Wm van toepassing. Beide aanvragen dienen (ongeveer) gelijktijdig te worden ingediend. B&W houdt vervolgens de beslissing op de bouw aanvraag aan, totdat een beslissing op de aanvraag voor de Wm-vergunning is genomen.

De technische eisen die gesteld worden aan het binnenriool, dus tot de perceelsgrens, zijn vastgelegd in het Bouwbesluit en de bouwverordening en worden dus bewaakt door de afdeling bouw. De aansluiting op het openbare riool wordt juridisch geregeld in de aansluitvergunning. Dit is een vergunning op basis van de aansluitverordening, die weer gebaseerd is op de gemeentewet (zie Leidraad Riolerings module A3100-16). In deze vergunning worden, naast de aansluitheffing, de technische, niet-milieu gerelateerde, aspecten geregeld bij de overdracht van het afvalwater naar het openbare riool.

In de praktijksituatie zal er dus een goede coördinatie tussen deze drie afdelingen moeten zijn. Naast de interne afstemming tussen de diverse gemeentelijke afdelingen is het natuurlijk ook gewenst dat de waterbeheerder tijdig in kennis wordt gesteld van een nieuwe lozing op de riolerings.

Binnen gemeenten zijn ontwikkelingen gaande om meerdere afdelingen te combineren in nieuwe structuren, bedoeld om de klant beter te kunnen helpen, bijvoorbeeld een bedrijvenwinkel (hierin zijn bijvoorbeeld milieu, bouw en economische zaken vertegenwoordigd). Op langere termijn kan het betekenen dat een bedrijvenwinkel een gehele aanvraag (bouw + milieu) afhandelt. Dit vereist echter een drastische reorganisatie van het gemeentelijk apparaat.

Bij een bedrijvenwinkel krijgt de klant een totaalwoord op de gestelde vraag. Een startende ondernemer hoeft niet eerst een aantal loketten af te lopen om bij het laatste loket te horen dat vestiging niet mogelijk is. Een bedrijvenwinkel zal doorgaans als zogenaamd 'front-office' functioneren en zal coördinerend optreden voor de 'back-office' (de verschillende afdelingen). Hiermee zullen (op korte termijn) de procedures niet komen te vervallen, wel zal de 'afstand' sterk worden gereduceerd en bijgevolg zal de kwaliteit van de geleverde dienst sterk verbeteren.

3.3 Samenwerking en uitbesteding

Voor de wijziging van de Wm en de Wvo op 1 maart 1996 ten aanzien van de indirecte lozingen had de beheerder van de awzi een eigen handhavingsbevoegdheid op grond van de Wvo, naast de handhavingsbevoegdheid van de gemeente op grond van de Lozingsverordening riolerings. De handhavingsbevoegdheid van de zuiveringsbeheerder is per 1 maart 1996 komen te vervallen bij indirecte lozingen waarop de Wvo niet van toepassing is.

Gemeenten en waterbeheerders streven een intensievere samenwerking na, onder andere met als doel zoveel mogelijk gebruik te maken van elkaars specifieke deskundigheid en ervaring. Verscheidene gemeenten onderkennen dat de deskundigheid en ervaring op het gebied van afvalwaterlozingen nog bij uitstek bij de watersbeheerders is gelegen. Bovendien besteden gemeenten reeds verschillende taken uit aan onder andere gemeentelijke samenwerkingsverbanden en adviesbureaus.

In lijn met deze ontwikkelingen worden momenteel op diverse plaatsen samenwerkingsovereenkomsten tussen gemeenten en waterbeheerders gesloten op het gebied van de vergunningverlening en handhaving van afvalwateraspecten in het kader van de Wm. Deze samenwerking kan op verschillende manieren vorm krijgen en is mede afhankelijk van de wijze waarop de lozing gereguleerd is. Hieronder worden de verschillende mogelijkheden geschetst.

3.3.1 Afstemming tussen de Wm- en de Wvo-vergunning

Bij Wvo-vergunningplichtige lozingen wordt in de Wm-vergunning of Wm-ontheffing ten aanzien van afvalwater alleen de bescherming van het rioolstelsel geregeld, de overige afvalwateraspecten worden opgenomen in de Wvo-vergunning. Hierbij wordt er van uit gegaan dat de afstemming zodanig heeft plaats gevonden dat er geen strijdigheid tussen beide vergunningen bestaat. Overigens bestaat er geen afstemmingsverplichting tussen een Wvo-vergunning en een ontheffing van het lozingsverbod op grond van de Wm! Alhoewel deze afstemming niet verplicht is, is het raadzaam dit toch te doen, zodat men wederzijds op de hoogte blijft van de diverse activiteiten die op het riool plaats vinden. Hiervoor behoeven geen formele procedures doorlopen te worden, maar een simpel telefoontje naar de betrokken functionaris zal in veel gevallen al voldoende zijn.

Zowel de Wm- als de Wvo-handhaver is bevoegd bij het bedrijf handhavend op te treden, echter alleen ten aanzien van voorschriften in de vergunning waarvoor hij/zij bevoegd is. In de praktijk worden in de Wvo-vergunning voorschriften opgenomen ter bescherming van de kwaliteit van het oppervlaktewater en de doelmatige werking van de zuivering. In de Wm-vergunning worden de overige milieuaspecten geregeld waaronder de doelmatige werking van de riolerings.

In deze situatie kan de Wvo-handhaver dus niet optreden ten aanzien van de Wm-afvalwatervoorschriften en de Wm-handhaver kan niet optreden ten aanzien van de Wvo-voorschriften. Deze aanpak is vanuit de handhaving gezien niet praktisch. Hierin kan als volgt in worden voorzien.

Uitgangspunt bij zowel de vergunningverlening op grond van de Wvo als de Wm is het voorkomen van verontreiniging: het ALARA⁴-beginsel (art. 8.II, lid 3 Wm). Op grond van dit uitgangspunt zouden dus in beide vergunningen dezelfde voorschriften opgenomen moeten worden. Uitzondering kunnen voorschriften zijn die niet een direct milieu-effect hebben, zoals een voorschrift in de Wm-vergunning of ontheffing ten aanzien van het te lozen debiet met het oog op de beperkte capaciteit van de riolering of een soortgelijk voorschrift in de Wvo-vergunning met het oog op de beperkte hydraulische capaciteit van de awzi. Naast dit overeenkomstige uitgangspunt voor beide vergunningen is er de afstemmingsconstructie tussen de Wm en de Wvo die het mogelijk maakt wederzijds voorschriften in de vergunning over te nemen, die in het kader van beide vergunningen relevant zijn. Dit leidt er toe dat in beide vergunningen dezelfde voorschriften ten aanzien van afvalwater zijn opgenomen. Zowel de Wm- als de Wvo-handhaver kunnen het bedrijf nu op alle afvalwateraspecten aanspreken, omdat zij optreden als handhaver van de respectievelijke vergunningen, waarin dezelfde voorschriften staan. In tegenstelling tot voorgaande optie behoeft in geval van een geconstateerde overtreding geen ander bevoegd gezag ingeroepen te worden.

3.3.2 Samenwerking van bevoegde gezagen

Een lichte vorm van samenwerking kan gerealiseerd worden door de geplande werkzaamheden goed op elkaar af te stemmen. Zo kan tussen waterbeheerder en gemeente worden afgesproken dat men zoveel mogelijk gezamenlijk optreedt richting de bedrijven. Vergunningen worden dus gecoördineerd opgesteld en de handhavingsacties worden ook gezamenlijk uitgevoerd. Bij de Wvo-plichtige bedrijven komt dan op hetzelfde moment een Wvo-handhaver als een Wm-handhaver het bedrijf bekijken.

In de praktijk blijkt dit echter niet zo eenvoudig te doen, daar waterbeheerders met meerdere gemeenten en een of meer provincies te maken hebben en grotere gemeenten met meerdere waterbeheerders. Er zijn dan zoveel partijen, met ieder hun eigen belangen en prioriteiten, bij de planning betrokken dat zeer moeilijk tot een gezamenlijke aanpak kan worden gekomen.

3.3.3 Uitbesteding van taken

De hierboven geschetste mogelijkheden werken uitsluitend indien de Wvo van toepassing is op de lozing en bieden dus weinig soelaas gezien het relatief geringe aantal lozingen op de riolering waarop de Wvo van toepassing is.

Een veel verdergaande samenwerking ontstaat als de handhavingstaken op het gebied van afvalwater op grond van de Wm in belangrijke mate uitbesteed worden aan de waterbeheerder. Hiertoe zullen de uitvoerende functionarissen die in dienst zijn van de waterbeheerder, moeten worden aangewezen als toezichthoudend ambtenaar op grond van de Wm. Deze aanwijzing gebeurt op grond van een besluit, als bedoeld in artikel 18.4, derde lid van de Wm, van B&W van de gemeente (GS van de provincie) binnen welk ambtsgebied het toezicht op de naleving plaats vindt. Via deze constructie blijft de verantwoordelijkheid voor de naleving van de voorschriften zoals vastgelegd bij of krachtens de Wm bij het bevoegd gezag voor de Wm: de gemeente of de provincie. De uitvoering van de handhaving vindt echter plaats door functionarissen in dienst bij de waterbeheerder.

In principe zou de uitbesteding van taken zoals hier geschetst ook naar particulieren kunnen plaats vinden. In dat geval zouden echter particulieren (bijvoorbeeld medewerkers van adviesbureaus) tot toezichthoudend ambtenaar moeten worden benoemd. Deze mogelijkheid bestaat wel, maar in de toelichting op de Awb wordt gesteld dat, naarmate de uit te besteden taken van meer milieubelang zijn, hier terughoudend mee dient te worden omgegaan.

Momenteel is er reeds een aantal gemeenten dat hun afvalwatertaken op bovenstaande wijze heeft uitbesteed aan waterbeheerders. Van de omgekeerde constructie, waterbeheerder besteedt de Wvo-taken uit aan de gemeente, zijn nog geen voorbeelden bekend. Op zich is deze constructie evengoed realiseerbaar. Desbetreffende functionarissen moeten op grond van hetzelfde artikel 18.4 lid 3 Wm door de waterbeheerder worden aangewezen als toezichthoudend ambtenaar op grond van de Wvo. Artikel 25 Wvo verklaart artikelen 18.3 t.m. 18.16 Wm van toepassing op de Wvo.

3.4 Jurisprudentie

Aangezien afvalwater pas sinds maart 1996 onderdeel van de Wm uitmaakt, ligt het voor de hand dat er weinig jurisprudentie is op het gebied van indirecte lozingen in het kader van de Wm. De regelgeving van de Model Lozingsverordening Riolering (LVR) heeft in belangrijke mate als voorbeeld gediend voor de regelgeving zoals deze in de Wm is opgenomen. Jurisprudentie op het gebied van de LVR zou dan ook in de actuele situatie op grond van de Wm van toepassing kunnen zijn.

Diverse bestanden zijn gescreend; het resultaat bleek, naar verwachting, uiterst karig. Er kan eigenlijk maar één conclusie uit worden getrokken: de bescherming van de riolering moet geregeld worden in het kader van de Wm en niet de Wvo. De wetsteksten zijn in deze overigens dermate duidelijk dat hierover nauwelijks twijfel kon bestaan.

⁴ ALARA staat voor 'as low as reasonably achievable', hetgeen zoveel betekent als 'zo laag als redelijkerwijs haalbaar is'.

4 Handhaving

Tegenwoordig wordt onder handhaving meestal verstaan: 'het door communicatie, stimulering en toezicht bewerkstelligen en zonedig met bestuursrechtelijke, strafrechtelijke of civielrechtelijke middelen afdwingen, dat de regels van de (milieu)wetgeving worden nageleefd'⁵. Dit is een benadering, waarbij veel aandacht uitgaat naar de preventie. Naleving van milieuregels is het doel van handhaving, maar het uiteindelijke doel is natuurlijk het behalen van milieurendement: het belang van de bescherming van het milieu zoals verwoord in de Wm moet zo goed mogelijk gediend worden.

Hier worden met name de middelen behandeld waarmee het naleven van de milieuwetgeving kan worden afgedwongen.

4.1 Handhavingsvormen

Handhaving wordt gewoonlijk onderscheiden in preventieve en repressieve handhaving. Repressieve handhaving betreft het optreden van 'de overheid' in het geval van overtredingen. Dit kan gebeuren in de vorm van bestuursrechtelijk of strafrechtelijk optreden. Bestuursrechtelijke sancties zijn erop gericht een einde te maken aan een verboden toestand en herstel van de gewenste situatie. Strafrechtelijk optreden is primair gericht op vergelding van het aan de samenleving aangedane onrecht in het geval van onomkeerbare situaties en tevens op het voorkomen van herhaling. De twee handhavingssporen kunnen los van elkaar maar ook gezamenlijk worden ingezet, ze zijn gelijkwaardig en complementair.

Op grond van artikel 18.2 Wm is de verantwoordelijkheid voor de bestuurlijke handhaving opgedragen aan het bestuursorgaan dat de vergunning verleent of waaraan de melding is gericht. Voor indirecte lozingen is dat meestal de gemeente, maar dit kan ook de provincie of in uitzonderingsgevallen het Rijk zijn. De waterbeheerder is bevoegd gezag ten aanzien van de lozingen die vallen onder het regime van de Wvo (artikel 24 Wvo), voor zover dat niet de bescherming van het rioolstelsel betreft.

Toezichthoudende ambtenaren worden aangewezen door de bestuursorganen die met de uitvoering van de Wm zijn belast. Ook functionarissen van een ander bestuursorgaan kunnen worden aangewezen. Een belangrijke bevoegdheid voor de handhaver met betrekking tot indirecte lozingen is te vinden in artikel 21 Wed: de bevoegdheid om monsters te nemen. Overigens zijn monsters die genomen zijn door een toezichthouder ook te gebruiken bij de strafvervolgning.

Niet altijd is het nodig om zelf monsters te nemen, ook monsters die door een bedrijf zijn genomen op grond van een vergunningvoorschrift kunnen gebruikt worden, echter niet als enig bewijsmiddel.

4.1.1 Bestuursrechtelijke handhaving

Het bevoegd gezag heeft drie bestuursrechtelijke instrumenten ter beschikking om handhavend op te treden: bestuursdwang, dwangsom en intrekken van de vergunning of de verleende ontheffing.

Bij bestuursdwang wordt door het bestuursorgaan een einde gemaakt aan de illegale situatie en de kosten die daarmee gemoeid zijn worden in rekening gebracht bij de overtreder. Bestuursdwang is een zwaar middel. Meestal wordt daarom in eerste instantie gekozen voor het opleggen van een (last onder) dwangsom. De dwangsom is een sanctie met een indirect karakter. Het bedrag wordt alleen verbeurd als de overtreding voortduurt of wordt herhaald. Dit wil niet zeggen dat de illegale situatie daarmee direct tot het verleden behoort. De overtreder moet daar zelf een eind aan maken. In situaties dat het belang van de bescherming van het milieu met zich mee brengt dat direct opgetreden moet worden, is bestuursdwang en niet de dwangsom het aangewezen middel.

Bestuursdwang en dwangsom mogen niet tegelijkertijd worden toegepast voor één overtreding. Beide sancties kunnen preventief worden toegepast, dus als er nog geen overtreding geconstateerd is, hoewel daar zware eisen aan worden gesteld: het is slecht mogelijk als het gevaar dat een overtreding van een wettelijk voorschrift zal plaatsvinden klaarblijkelijk is.

Artikel 18.12 lid 1 Wm regelt dat een vergunning of ontheffing geheel of gedeeltelijk kan worden ingetrokken indien niet overeenkomstig de vergunning of de ontheffing wordt gehandeld.

Het bevoegd gezag gaat niet tot intrekking over dan nadat het de betrokkene de gelegenheid heeft geboden binnen een daartoe te bepalen termijn zijn handelen alsnog in overeenstemming te brengen met de geldende voorschriften (18.12 lid 3 Wm). Aangezien er door de intrekking alleen iets verandert in de juridische situatie zal het middel vaak in combinatie met bestuursdwang worden ingezet, zodat de overtreding ook werkelijk wordt beëindigd.

⁵ J. Mooiman, De praktijk van het toezicht op de milieuwetgeving, in: Handhaving van milieuwetten, Eindhoven 1990, p.1.

4.1.2 Strafrechtelijke handhaving

De Wed (Wet economische delicten) geeft regels voor de opsporing, de vervolging en de berechting van economische delicten. Ook milieu-overtredingen zijn onder de werking van de Wed gebracht. Hierdoor is het ook mogelijk door middel van strafrechtelijk optreden, naast het opleggen van straf, wederrechtelijk verkregen economisch voordeel (gedeeltelijk) teniet te doen. Voor strafrechtelijke sancties is het opmaken van een procesverbaal door een (buitengewoon) opsporingsambtenaar noodzakelijk.

4.1.3 Privaatrecht

Wanneer er schade aan het riool is toegebracht kan de eigenaar (voor openbare riolen de gemeente) in uitzonderingsgevallen een actie uit onrechtmatige daad starten op grond van artikel 6:162 Burgerlijk Wetboek, bijvoorbeeld het vorderen van een verbod op de betreffende lozing of een schadevergoeding. De overheid moet in dergelijke gevallen een concreet belang hebben bij de naleving van de regelgeving. Soms kan ook gebruik gemaakt worden van arbitrage.

4.2 Handhavingsprocedure

In de handhavingspraktijk van het milieurecht worden vaak twee soorten overtredingen onderscheiden: *overtredingen binnen inrichtingen* en *vrije-veld delicten*. Bij lozingen op het riool komen eigenlijk geen 'echte' vrijeveld delicten voor, hoewel niet alle overtredingen vanuit een inrichting worden begaan, er kan immers ook sprake zijn van het lozen vanuit een niet-inrichting zonder de vereiste ontheffing van het lozingsverbod. De handhaving van deze overtreding van artikel 10.15 Wm door het bevoegd gezag kan echter op dezelfde wijze verlopen als de 'normale' inrichtinggebonden overtredingen.

4.2.1 Handhavingsschema

Uitgangspunt is dat er bij het constateren van een overtreding *altijd* schriftelijk gereageerd wordt door het bevoegd gezag. Dit kan in de vorm van een 'vooraanschrijving' (aanmaningsbrief) of een aanzegging (waarschuwingsbrief) met bestuursrechtelijke sancties. Afhankelijk van de ernst en de aard van de overtreding kan het bestuursrechtelijk optreden gecombineerd en aangevuld worden met strafrechtelijk optreden. De twee handhavingssporen kunnen los van elkaar maar ook gezamenlijk worden ingezet. Zo kunnen met het Openbaar Ministerie afspraken gemaakt worden over bestuursondersteunend – strafrechtelijk – optreden: als een overtreding niet is beëindigd na de in de waarschuwingsbrief genoemde begunstigingstermijn zal procesverbaal worden opgemaakt.

In figuur 2 wordt een schematisch voorbeeld gegeven hoe de handhavingsprocedures toegepast kunnen worden.

0 Een handhavingsprocedure vindt zijn aanvang bij de constatering van een verdachte situatie

Op het eerste gezicht kan een bepaalde lozing illegaal lijken, maar als de nodige vergunning of ontheffing voorhanden is kan niet gesproken worden van een overtreding of illegale situatie. De constatering kan dan wel aanleiding zijn de desbetreffende vergunning of ontheffing op zijn waarde te bezien.

1 Is er sprake van een ernstige situatie?

Bij een zodanig ernstige situatie dat direct ingrijpen geboden is, zal er ook sprake zijn van een overtreding cq. een illegale situatie. Tegen ernstige overtredingen moet in principe direct bestuursrechtelijk of strafrechtelijk worden opgetreden. Van een ernstige overtreding is sprake als ze voldoet aan één of meer van onderstaande criteria:

- opzet (verwijtbaarheid, grove nalatigheid of schuld), ongeacht de mate waarin het milieubelang is geschonden;
- (dreigende) milieuschade van enige betekenis;
- recidive van een minder ernstige overtreding binnen één jaar;
- overtreding van artikel 5.20, lid 1 Awb (medewerkingsverplichting);
- overschrijding van normen met meer dan een bepaald percentage.

Bij ernstige overtredingen is het in ieder geval gebruikelijk een procesverbaal op te maken.

2 Geen ernstige overtreding

Als de situatie niet zo ernstig is dat direct ingrijpen geboden is, zal nagegaan moeten worden of op de situatie een vergunning, amvb of een ontheffing van het lozingsverbod van toepassing is.

3 Op de lozing is een vergunning, ontheffing van het lozingsverbod of amvb van toepassing

De vraag is nu of er een overtreding van voorschriften plaats vindt.

4 Er worden voorschriften overtreden

Als geconstateerd wordt dat één of meer voorschriften worden overtreden maar er geen sprake is van een ernstige overtreding, wordt in een aanmaningsbrief gemeld dat bij blijvende overtreding maatregelen genomen kunnen worden (aanmaningsbrief of 'kan'-brief). Als dat na de gestelde termijn geen effect blijkt te hebben wordt een waarschuwingsbrief gestuurd (een 'zal'-brief) met daarin een tweede – korte – termijn. Leidt ook dit niet tot het gewenste resultaat dan volgt uiteindelijk de toepassing van sanctiemiddelen (bestuursdwang/dwangsom). Bestuursdwang wordt meestal toegepast als het intrekken van een vergunning of het opleggen van een dwangsom geen effect hebben gehad.

5 Bepalen of legalisatie mogelijk is

Bij afwezigheid van vergunning, amvb of ontheffing is er sprake van een illegale lozing, die blijkbaar niet zodanig ernstig is dat direct ingrijpen noodzakelijk is. De vraag is nu of de lozing legaliseerbaar is. Indien de activiteit wordt uitgevoerd conform de gebruikelijke voorschriften zal lozing over het algemeen legaliseerbaar zijn. Er kunnen echter ook andere factoren een rol spelen waardoor legalisatie niet mogelijk is. De activiteit kan bijvoorbeeld strijdig zijn met een bestemmingsplan.

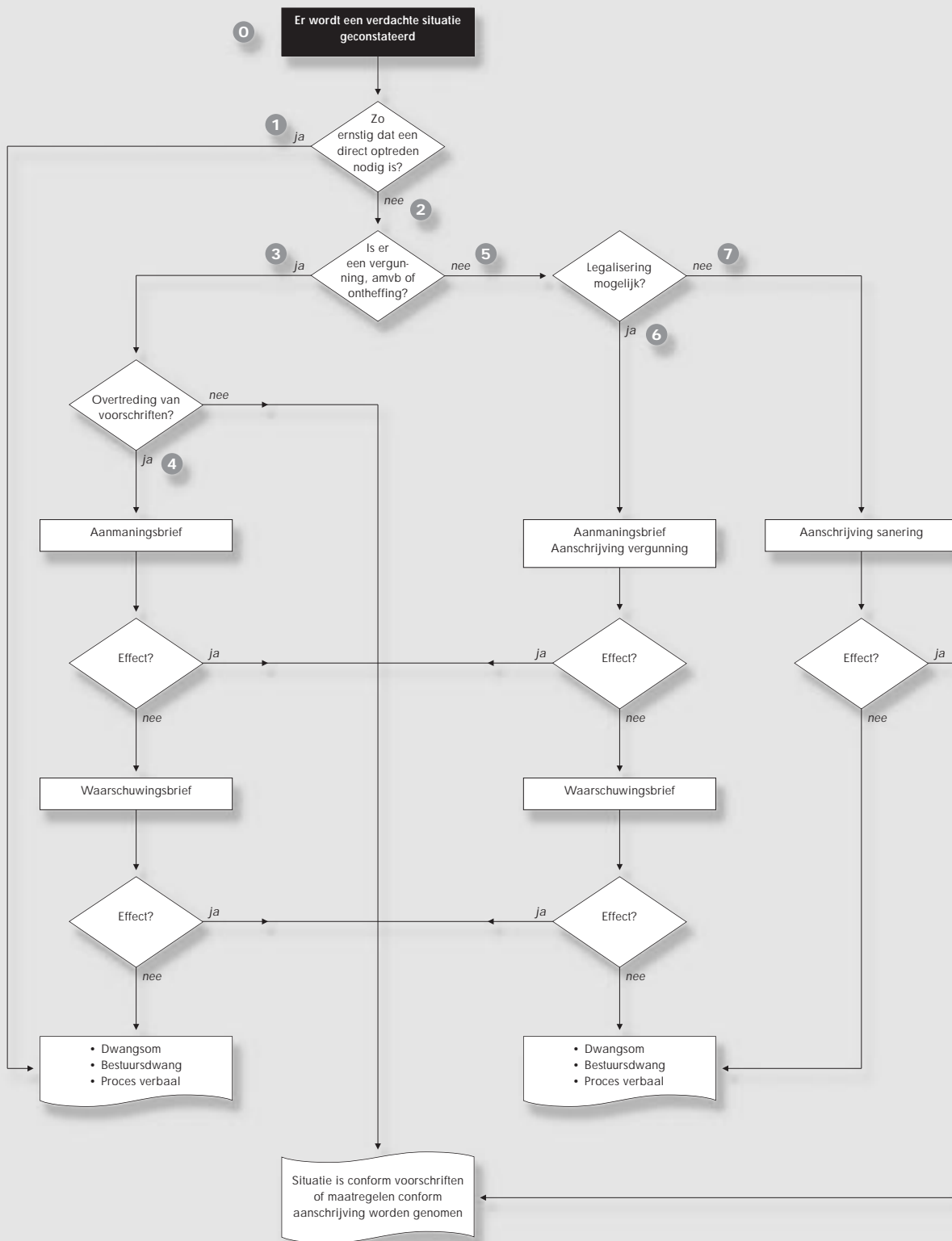
6 Legalisatie is mogelijk

Als legalisatie mogelijk is zal de overtreder schriftelijk gemaand (de aanmaningsbrief) moeten worden om een vergunningaanvraag of een aanvraag voor een ontheffing van het lozingsverbod in te dienen. Blijft de eerste aanschrijving geen effect te hebben, dan kan nog een tweede aanmaningsbrief (de waarschuwingsbrief) gestuurd worden. Als dit ook niet het gewenste resultaat effect oplevert kan een dwangsom worden opgelegd of bestuursdwang worden toegepast.

7 Legalisatie is niet mogelijk

Indien legalisatie niet mogelijk is moet de overtreder aangeschreven worden om de overtreding te stoppen. Als dit geen resultaat heeft wordt een last onder dwangsom opgelegd of bestuursdwang toegepast. Dit kan uiteindelijk resulteren in gedwongen stopzetting van de activiteit. Bovendien wordt een proces verbaal opgemaakt

Figuur 2: Handhavingsprocedures

5 Het rioolstelsel

Over het algemeen worden rioolstelsels beheerd door de gemeente, in de praktijk blijken er echter meerdere beheerders van (delen van) rioolstelsels voor te komen. Dit heeft gevolgen voor de wijze van regulering van de lozingen op het rioolstelsel.

Er bestaan diverse soorten rioolstelsels en er worden diverse materialen toegepast. Het ene stelsel is daardoor gevoeliger voor bepaalde aantastingen dan andere. Men dient er dus op bedacht te zijn dat bepaalde combinaties van lozingen, rioolstelsels en materialen tot probleemsituaties aanleiding kunnen geven, en dus beter niet toegepast worden, en andere combinaties juist wel de voorkeur verdienen.

5.1 Wettelijke taken ten aanzien van het rioolstelsel

Artikel 10.16a, lid 1 Wm legt de gemeente de zorgplicht op voor de doelmatige inzameling en het doelmatig transport van afvalwater dat vrijkomt bij de binnen haar grondgebied gelegen percelen. Over het algemeen zal deze verplichting vervuld worden door de aanleg en het beheer van een rioolstelsel.

Aangaande de riolering binnen het perceel zegt de Modelbouwverordening (op grond van de woningwet) dat elke woning of woon-of verblijfgebouw een voorziening voor de afvoer van afvalwater en fecaliën dient te hebben die is aangesloten op het openbaar riool. Hierop is een aantal uitzonderingen van toepassing (zie Leidraad Riolering module A3100).

5.1.1 Beheerders van rioolstelsels

In de praktijk zijn er ook nogal wat rioolstelsels in beheer bij anderen dan gemeenten. Wat betreft de wet- en regelgeving aangaande de lozingen maakt het echter geen verschil wie de beheerder is.

De volgende beheerders zijn te onderscheiden:

- Gemeenten (openbare riolering);
- Particuliere organisaties (b.v. stichtingen) die een terrein, incl. riolering, beheren. In bepaalde gevallen kan dit ook een waterbeheerder zijn;
- Bedrijven (eigen bedrijfs-/terreinriolering).

Zoals in § 3.1.1 reeds aangegeven maakt de Wm ten aanzien van de lozingen geen onderscheid tussen riolen in particulier beheer en openbare riolering. Als een inrichting loost op een particulier stelsel, dan gelden voor die inrichting gelijke voorwaarden als voor inrichtingen die rechtstreeks lozen op een gemeentelijke riolering, ongeacht of het particuliere stelsel aansluit op het gemeentelijk riool of bijvoorbeeld op een awzi. Bescherming van het particuliere stelsel is dan nodig ter bescherming van het milieu.

Dit betekent dat indien een bedrijf A loost op de riolering van een bedrijf B, de lozing van bedrijf A onder het regime van de Wm valt, zoals dat altijd het geval is bij een lozing op het riool. En indien bedrijf A behoort tot een categorie bedrijven die is aangewezen tot de Wvo is tevens de Wvo van toepassing.

Bedrijf B zal beoordeeld worden op zijn totale afvalwaterstroom, die dus is samengesteld uit het eigen afvalwater en het afvalwater van bedrijf A. In de vergunning (Wvo en/of Wm) van bedrijf B wordt de totale afvalwaterstroom geregeld waarbij rekening wordt gehouden met de afvalwaterstroom afkomstig van bedrijf A.

Bij de handhaving zal bedrijf B aangesproken worden op zijn totale afvalwaterstroom, terwijl bedrijf A op normale manier aan zijn vergunningvoorschriften moet voldoen. Blijkt nu dat bij bedrijf B vergunningvoorschriften overtreden worden dan kan dit zowel door bedrijf B als A veroorzaakt zijn. Voor de handhaver zal bedrijf B echter in eerste instantie aansprakelijk zijn. Slechts wanneer kan worden aangetoond dat bedrijf A zijn vergunningvoorschriften heeft overtreden als gevolg waarvan bedrijf B niet aan zijn vergunningvoorwaarden kan voldoen, zal bedrijf B niet aansprakelijk worden gesteld voor overschrijding van vergunningvoorschriften. Als dit niet kan worden aangetoond, hetgeen bijvoorbeeld bij een calamiteit vaak het geval zal zijn, is bedrijf B aansprakelijk voor overschrijding van de lozingsnormen. Het is dus zaak voor bedrijf B om in de privaatrechtelijke sfeer de overdracht van het afvalwater van bedrijf A naar bedrijf B goed te regelen.

Het beheer en aanleg van bedrijfsrioleringen wordt voornamelijk gereguleerd vanuit het Bouwbesluit en in mindere mate de Wet milieubeheer. Het Bouwbesluit ziet bijvoorbeeld toe op de juiste keus van materialen, de juiste constructie en de toets op het al dan niet moeten aansluiten op het openbare riool. De Wet milieubeheer heeft invloed op de constructie vanuit het oogpunt van bodembescherming. Het verloop van de riolering wordt in grote mate bepaald door het stellen van eisen aan het gescheiden afvoeren van de verschillende afvalwaterstromen, in combinatie met het voorschrijven van controlevoorzieningen per deelstroom. Op bedrijfsriolering is de CUR/PBV-aanbeveling 51 'Milieutechnische ontwerpcriteria voor bedrijfsrioleringen'⁷ van toepassing.

⁷ CUR/PBV-aanbeveling 51 Milieutechnische ontwerpcriteria voor bedrijfsrioleringen, Stichting CUR, 1998.

5.2 Soorten rioelstelsels

In de praktijk worden verschillende typen rioelstelsel toegepast. In de Leidraad Riolerings worden in module B100 de overwegingen voor een stelselkeuze gegeven en in module A1200 worden de voor- en nadelen van de verschillende stelsels opgesomd. Hierna volgen enige aandachtspunten ten aanzien van lozingen in verband met een bepaald rioelstelsel. Rioelstelsels kunnen hier toe grofweg in twee categorieën onderscheiden worden: vrijvervalstelsels en druk- en vacuümriolerings.

Vrijvervalstelsels

Aandachtspunten bij vrijvervalrioleringsstelsels:

- Doordat er zich een waterfase en een luchtfase in de buis bevindt, ontstaan er specifieke omstandigheden die mede aanleiding geven tot biogene zwavelzuur aantasting;
- De rioelleidingen zijn relatief gevoelig voor verstoppingen en ophoping van (zware) stoffen;
- Rioelgemalen zijn gevoelig voor ophoping van bepaalde stoffen;
- Tijdens weinig of geen regenval heeft het rioel een overcapaciteit. Dit biedt de mogelijkheid om lozingen die niet strikt aan een bepaald tijdstip zijn gebonden te beperken tot deze momenten (niet van toepassing bij gescheiden stelsels!).

Druk- vacuümriolerings

Aandachtspunten bij deze rioelstelsels zijn:

- Pompputten zijn gevoelig voor ophoping/aankleding van bepaalde stoffen;
- Rioelleidingen zijn relatief ongevoelig voor afzettingen/verstoppingen;
- Omdat het systeem kritisch is gedimensioneerd moet veel aandacht worden geschonken aan de individuele aansluitingen/lozingen;
- Een kritische schakel bij drukriolerings is de pomp-/bufferput van waaruit het afvalwater in de leiding wordt geperst. Vlotters kunnen door vetafzettingen blijven steken waardoor de pomp niet juist wordt aangestuurd. Dit kan wateroverlast tot gevolg hebben, dan wel leiden tot een situatie waarbij de pomp niet meer stopt met pompen.
- Het systeem kent een lange verblijftijd van het afvalwater zonder de aanwezigheid van een luchtfase (anaërobe omstandigheden: biogene zwavelzuur-aantasting);
- Individuele lozingen zijn relatief goed controleerbaar.
- Met name bij vacuümriolerings kunnen grote pieklozingen tot verstoring leiden.

5.3 Toegepaste materialen

In een rioelstelsel worden diverse materialen toegepast, die elk hun specifieke eigenschappen en gevoeligheden voor bepaalde afvalwatersoorten kennen. Hiernavolgend worden de meest voorkomende materialen in rioleringsstelsels met aandachtspunten ten aanzien van de lozingen opgesomd.

Beton

Het meest gebruikte rioleringsmateriaal is beton. Beton komt in diverse kwaliteiten voor. Alle betonsoorten hebben echter gemeen dat het materiaal voor een groot deel bestaat uit cementproducten die gevoelig zijn voor enkele aantastingsmechanismen, te weten:

- barsten door de zwel van cement in contact met sulfaathoudend water;
- uniforme aantasting van het stroomprofiel door de aanwezigheid van zuren (ook vetzuren en waterstofsulfide) in het afvalwater;
- uniforme aantasting van de buiskruin en aan de rand van het wateroppervlak door de biogene zwavelzuur-aantasting.

Rubber (verbindingsringen)

Een gemeenschappelijke eigenschap van veel rubbersoorten is dat ze gevoelig zijn voor aantasting en deformatie door contact met organische oplosmiddelen. In dit verband is NBR (nitrilrubber) veel beter bestand tegen alifatische koolwaterstoffen (hoofdbestanddeel van autobrandstoffen) dan SBR (styreen-butadiëenrubber), waardoor het geregeld toegepast wordt nabij tankstations of in verontreinigde bodems.

PVC

PVC wordt in vrijverval rioleringsystemen vrijwel alleen toegepast op plaatsen waar het transport onder bijzondere omstandigheden plaatsvindt, bijvoorbeeld bij zinkers en grachtenriolerings.

PVC is goed bestand tegen veel stoffen en/of soorten afvalwater.

Polyetheen (PE) en polypropeen (PP)

Met name PE wordt veel toegepast bij drukrioleringen. De chemicaliënresistentie van PE (polyetheen) en PP (polypropeen) zijn vergelijkbaar. De chemicaliënresistentie van PE en PP ten opzichte van PVC is voor enkele groepen van organische verbindingen beter.

Gietijzer en staal

Stalen onderdelen worden voornamelijk aangetroffen in de rioolgemalen, i.c. de pompen. Verder komt staal voor in gewapend beton. Als leidingmateriaal wordt het toegepast bij persleidingen en zinkers. Staal is gevoelig voor aantasting door de aanwezigheid van zuren (ook vetzuren en waterstofsulfide) en hoge zoutconcentraties in het afvalwater.

Gres

Gres is nagenoeg chemisch inert en heeft uitstekende eigenschappen voor wat betreft corrosiebestendigheid. Gres is bestand tegen zowel sterk zure (tot pH-waarde 1) als sterk basische (tot pH-waarde 13) milieus. Het is echter slecht bestand tegen waterstoffluoride.

Gres wordt steeds meer toegepast; het is zeer geschikt voor het transport van sterk agressief afvalwater (b.v. deel van een bedrijfsterrein); verbindingringen verdienen dan extra aandacht.

6 Overdracht van afvalwater

Afvalwater wordt op verschillende manieren uit het rioolstelsel afgevoerd, mede afhankelijk van het soort rioolstelsel. Uitgangspunt is dat vervuild afvalwater via de awzi naar het oppervlaktewater wordt afgevoerd. Niet-verontreinigd afvalwater, zoals afstromend hemelwater van niet-verontreinigde oppervlakken, kan ofwel direct afgevoerd worden naar het oppervlaktewater via het hemelwaterriool bij een gescheiden stelsel of geïnfilteerd worden in de bodem. Deze beide opties hebben het voordeel dat de awzi niet hydraulisch belast wordt met dun afvalwater, waardoor de doelmatige werking van de awzi wordt bevorderd. Alhoewel het niet aansluiten van een bepaalde afvalwaterstroom op de riolering gunstige effecten kan hebben op het functioneren van het rioolstelsel moet goed nagegaan worden of de consequenties daarvan niet tot bezwaarlijke situaties leiden. Het afvalwater zal immers ergens naar toe afgevoerd moeten worden. Lozing op of in de bodem of op oppervlaktewater ligt dan voor de hand. Dit kan echter bodem- of oppervlaktewaterverontreiniging tot gevolg hebben. Daarnaast vinden er nog ongewenste, maar moeilijk te voorkomen, lozingen van ongezuiverd afvalwater naar het oppervlaktewater plaats via overstorten en (nood)uitlaten.

6.1 Aansluiting op de awzi

Met de opname van afvalwater in de Wet milieubeheer is ook de (model)aansluitverordening en de (model)aansluitvergunning voor de aansluiting van de riolering op de awzi, zoals deze voor 1 maart 1996 werd gebezigd, niet meer adequaat toegesneden op de wetgeving.

Een nieuwe model-aansluitverordening⁸ is in 1996 door de Unie van Waterschappen (UvW) vastgesteld. Op basis hiervan is een model-aansluitvergunning vastgesteld. De algemene strekking van de aansluitvergunning is dat bij problemen de verschillende betrokken overheden er in goed overleg uit moeten zien te komen.

6.2 Overstorten en nooduitlaten

Afhankelijk van het soort rioolstelsel vormen overstorten belangrijke lozingen van ongezuiverd afvalwater op het oppervlaktewater. Algemeen wordt erkend dat, ondanks alle inspanningen, op korte en middellange termijn overstorten noodzakelijk zullen blijven. Bovendien lozen er nog overstorten op kwetsbare wateren.

Gemeenten zijn als lozer aansprakelijk voor de overstorten. Voor deze lozingen op het oppervlaktewater dienen zij over een Wvo-vergunning te beschikken. De waterbeheerder is op grond van de Wvo verplicht deze lozingen te reguleren. In de praktijk blijkt er een achterstand te bestaan in de Wvo-vergunningverlening voor overstorten⁹.

Mede met het oog op het bestaan van overstorten dient het rioolwater zo min mogelijk verontreinigd te zijn. In feite heeft dit betrekking op alle milieuverontreinigende stoffen. Vanuit deze overweging dienen lozingen op het riool zo min mogelijk verontreinigd te zijn en dient dus het gebruikelijke voorzorgprincipe te worden toegepast.

6.3 Regenwaterriool

Bij gescheiden rioolstelsels zou via het regenwaterriool uitsluitend (schoon) afstromend hemelwater mogen worden afgevoerd, aangezien het ongezuiverd op het oppervlaktewater geloosd wordt.

De praktijk heeft echter uitgewezen dat bij gescheiden rioolstelsels ongewenste vervuilingsoorzaken kunnen optreden, zoals foute aansluitingen: het vuilwaterriool van een bedrijf is aangesloten op het regenwaterriool en het niet verontreinigde hemelwater wordt geloosd op het vuilwaterriool. Bovendien kunnen calamiteiten optreden waardoor verontreinigende stoffen via straatkolken in het regenwaterriool terecht komen en dus direct het oppervlaktewater kunnen verontreinigen. Daarnaast vereist een gescheiden stelsel dat zorgvuldig gekeken moet worden welke (afval)waterstromen op straatkolken en inspectieputten worden geloosd. Bijvoorbeeld bij het autowassen op straat ontstaat afvalwater dat op de straatkolken geloosd wordt. Ook bij andere (reinigings)activiteiten die op straat plaats vinden, zoals het reinigen van straatmeubilair, het reinigen van GFT-containers, gevelreiniging en dergelijke, komen afvalwaterstromen vrij die op het riool worden geloosd. Overigens zijn deze lozingen, zo lang het geen lozingen van normaal huishoudelijk afvalwater betreft, op grond van de Wm verboden, tenzij een ontheffing is verleend.

Andere zaken waar aandacht aan besteed moet worden, zijn het onderhoud van de verharde oppervlakken waarvan het hemelwater afstroomt. Zo is het gewenst dat marktpleinen na de markt eerst (droog) geveegd worden voordat het plein nat gereinigd wordt. Ook het onderhoud van dakgoten bij woningen en andere gebouwen vereist bij gescheiden stelsels extra aandacht ten opzichte van een gemengd stelsel.

⁹ TK 1997-1998, 25890, nrs. 1-2: Commissie Meyer: Aanpak Riol-overstorten.

⁸ Model-aansluitverordening 1996, Unie van waterschappen, Den Haag.

7 het toetsingskader, voorschriften en voorlichting

In het voorgaande zijn een groot aantal aspecten de revue gepasseerd. Op basis van deze aspecten zijn in module C4000 van de Leidraad Riolerings een aantal criteria geformuleerd waar een goed en verantwoord rioolgebruik aan getoetst kan worden:

- Onbelemmerde afvoer afvalwater (optimale doorstroming);
- Optimaliseren van de hydraulische 'ruimte' van het rioolstelsel;
- Optimaliseren van de levensduur van het rioolstelsel;
- Aangesloten moeten riool ongehinderd kunnen gebruiken;
- Afvoer van afvalwater gebeurt op een milieuhygiënische en doelmatige wijze.

Samen met het begrip handhaving in brede zin zoals in hoofdstuk 4 beschreven resulteert dit in een aantal taken en verantwoordelijkheden voor enerzijds de lozers van afvalwater en anderzijds de beheerder van het rioolstelsel.

Lozers moeten voldoen aan de voorschriften die op grond van de Wm van toepassing zijn. Het bevoegd gezag, meestal de gemeente, is belast met de handhaving van deze voorschriften. Bij bedrijven vindt de handhaving plaats door bedrijfscontroles en/of afvalwatercontroles in het kader van de Wm. Bij huishoudens is dit geen bruikbare methode; adequate voorlichting is hier eerder de manier om invulling te geven aan de handhavingstaak.

Het is belangrijk dat de beheerder zich ook realiseert dat hij zelf taken heeft wat betreft het goede rioolgebruik, die te vertalen zijn naar interne voorschriften c.q. protocollen. Resultierend moet een beheerder een onderhoudsprogramma opstellen om het riool in goede conditie te houden. Het programma van de beheerder hoeft minder zwaar te zijn naarmate de aangeslotenen een beter gedrag vertonen.

Deze genoemde criteria kunnen dienst doen bij het opstellen van voorwaarden voor lozingen in vergunningen, ontheffingen van het lozingsverbod en de nadere eisen die aan lozingen gesteld kunnen worden. Bovendien kunnen deze criteria dienen als aandachtspunten bij de controle op lozingen in het kader van de handhaving.

Niet alleen de lozer dient zich in het kader van een goed en verantwoord rioolgebruik aan bepaalde regels te houden, maar ook bij diverse afdelingen binnen een gemeente liggen bepaalde taken en verantwoordelijkheden, die aan deze criteria getoetst kunnen worden.

7.1 Criteria voor goed rioolgebruik

Hierna volgt een nadere toelichting van de hiervoor genoemde toetsingscriteria.

Onbelemmerde afvoer afvalwater (optimale doorstroming)

De doorstroming van het riool kan door een aantal oorzaken belemmerd worden. Dit kan diverse effecten tot gevolg hebben. Zodra de stroomsnelheid afneemt zal versnelde sedimentatie van rioolslib optreden. Hierdoor kunnen anaërobe poelen in het rioolstelsel ontstaan waar vervolgens waterstofsulfide (H_2S) vorming optreedt, wat weer kan leiden tot biogene zwavelzuuraantasting.

Optimaliseren van de hydraulische 'ruimte' van het rioolstelsel

Tot enige jaren geleden werd er naar gestreefd al het afvalwater dat her en der ontstond, inclusief hemelwater, via de riolerings af te voeren. Huidige ontwikkelingen zijn er op gericht om alleen afvalwater op de vuilwaterriolerings te brengen dat ook daadwerkelijk gezuiverd dient te worden. Niet-verontreinigd afvalwater dient afgevoerd te worden naar het oppervlaktewater of geïnfiltreerd te worden in de bodem dan wel te worden hergebruikt in bijvoorbeeld de procesvoering bij een bedrijf. De beoordeling of een bepaalde afvalwaterstroom daadwerkelijk niet verontreinigd is zal per situatie moeten worden bekeken.

Gevolg van deze ontwikkeling is dat er minder, relatief schoon, water naar de awzi wordt afgevoerd, waardoor de awzi efficiënter functioneert en er meer hydraulische 'ruimte' in het riool ontstaat, waardoor bij toename van het aantal lozers niet zo snel een nieuw rioolstelsel hoeft te worden aangelegd.

Optimaliseren van de levensduur van het rioolstelsel

Aanleg en reparatie van riolerings is een kostbare aangelegenheid. Het is dus in ieders belang zodanig met de riolerings om te gaan dat deze zo lang mogelijk mee kan. Een belangrijke factor in deze is de aard en samenstelling van het geloosde afvalwater. In principe dienen aan lozingen op de riolerings dusdanige eisen gesteld te worden dat geen overmatige aantasting van het rioolstelsel optreedt. Eventueel zouden uit preventief oogpunt bepaalde voorzieningen kunnen worden getroffen.

Aangeslotenen moeten riool ongehinderd kunnen gebruiken

Het openbare riool dient een maatschappelijke functie en aangeslotenen moeten er dus ongehinderd gebruik van kunnen maken. Dit betekent onder andere dat het riool geen aanleiding mag geven tot stankklachten in de omgeving.

Daarnaast mag verwacht worden dat het afvalwater ongehinderd afgevoerd wordt en er geen wateroverlast door de riolering ontstaat. Wateroverlast kan bijvoorbeeld ontstaan door verstoppingen in het stelsel en kan zich uiten doordat de straat blank komt te staan of doordat het rioolwater via toilet en afvoerputjes de huizen binnen komt.

Afvoer van afvalwater gebeurt op een milieuhygiënische en doelmatige wijze

Afvalwater is volgens de Wm een afvalstof (zie § 3.1.1) en dient dus ook als zodanig behandeld te worden. Dit betekent dat afvalwater op een doelmatige wijze dient te worden afgevoerd en dat geen milieuproblemen gecreëerd mogen worden. Zo mogen geen gevaarlijke stoffen op het riool geloosd worden en moet zoveel mogelijk voorkomen worden dat onoplosbare en snel bezinkende stoffen op de riolering worden gebracht. Aandachtspunt is bijvoorbeeld stoffen die brand- of explosiegevaar kunnen veroorzaken.

Een regelmatige controle van bedrijfslozingen vermindert de kans op ongeoorloofde lozingen. Hiertoe is het noodzakelijk dat geschikte en bereikbare controlevoorzieningen beschikbaar zijn bij bedrijfslozingen. Speciale aandacht verdienen de bedrijfsmatige lozingen op straatkolken, die meestal plaats vinden vanuit niet-inrichtingen en waarvoor dus een ontheffing van het lozingsverbod noodzakelijk is (zie § 3.1.1).

Lozingen van huishoudelijk afvalwater worden geacht dusdanig weinig risico op te leveren dat voor deze en vergelijkbare lozingen geen controlevoorzieningen behoeven te worden aangelegd.

7.2 Voorschriften

De module C4000 van de Leidraad Riolering, en dus ook deze compilatie daarvan, spits zich met name toe op die aspecten van het te lozen afvalwater die rechtstreeks te maken hebben met het functioneren van de riolering. Zaken als de doelmatige werking van de awzi en de bescherming van de kwaliteit van het oppervlaktewater zijn hier niet expliciet behandeld.

Ook is hier verder niet ingegaan op het gebruikelijke emissiebeleid, met het ALARA-beginsel als uitgangspunt, zoals onder andere verwoord in de CIW-rapporten (voorheen CUWVO-rapporten). In de uiteindelijke Wm-vergunningen en ontheffingen van indirect lozende bedrijven dienen deze aspecten natuurlijk wel meegenomen te worden. Door toepassing van dit beleid wordt bovendien invulling gegeven aan de doelstelling het rioolslib niet onnodig te verontreinigen.

De juridische basis om voorschriften te stellen aan lozingen op de riolering is gelegen in de vangnetbepaling (zie 3.1.1). De vangnetbepaling is in algemene termen geformuleerd. Een aantal concrete voorschriften worden, volgens de nota van toelichting bij de wetswijziging van de Wm¹⁰, geacht onder de werkingssfeer van de vangnetbepaling te vallen. Het gaat daarbij om afvalwater:

- met een temperatuur die hoger is dan 30°C;
- waarvan de zuurgraad lager is dan pH = 6,5 of hoger dan pH=10 is;
- waarvan de sulfaatconcentratie groter is dan 300 mg/l;
- dat brand- of explosiegevaar kan veroorzaken of;
- dat door een beerput, rottingsput of septictank is geleid.

In het algemeen is het lozen van afvalwater met een of meer van deze kenmerken in strijd met de vangnetbepaling. In bepaalde situaties kan afwijking van deze voorschriften toelaatbaar zijn. Dit is dan ter beoordeling van de gemeente.

Een belangrijk aspect dat met name bij lozingen op de riolering speelt is het te lozen debiet in relatie tot de capaciteit van de riolering. De Wm geeft aan dat er voorwaarden aan een lozing kunnen worden gesteld in het belang van de doelmatige werking van de riolering. Op grond hiervan kunnen voorwaarden gesteld worden aan het lozingsregime.

Indien de capaciteit van de riolering beperkt is ten opzichte van de lozing kan in de vergunning opgenomen worden dat de lozingen hoofdzakelijk plaats vinden in de perioden dat de overige lozingen op het riool beperkt zijn (bijvoorbeeld 's nachts). Het bedrijf zal dan mogelijk een buffervoorziening moeten plaatsen.

¹⁰ Staatsblad 1996, nr. 45

7.3 Voorlichting

De beheerders van rioolstelsels kunnen op diverse manieren aandacht geven aan preventiebeleid met betrekking tot het goed gebruik van de riolering, ofwel voorlichting over de manier waarop het riool gebruikt moet worden. Er kunnen twee doelgroepen worden onderscheiden:

- 1 bedrijven/activiteiten met lozingen van bedrijfsmatige aard;
- 2 huishoudens/bedrijven/activiteiten met lozingen van huishoudelijke aard.

Bij bedrijven/activiteiten met bedrijfsmatige lozingen (zowel inrichtingen als niet-inrichtingen) staat voorlichting vrijwel altijd in het teken van de uitvoering van de Wet milieubeheer (voorschriften, bedrijfsbezoeken, bedrijfstakgewijze acties etc.). Voor grote bedrijfstakken zoals de horeca, garagebedrijven of drukkerijen kan het de moeite waard zijn om een speciale folder te ontwikkelen. Overigens wordt bij de grote bedrijfstakken veel voorlichting door de brancheverenigingen verzorgd.

Bedrijven die activiteiten uitvoeren zonder gebruik te maken van een vaste aansluiting op de riolering zijn relatief slecht benaderbaar. Indien voorlichting in de richting van deze groep gewenst is, dan ligt het voor de hand om dat via relevante brancheorganisaties te doen; daarmee krijgt de voorlichting overigens wel meteen een regionale of landelijke reikwijdte. Het gaat doorgaans om bedrijven die zich bezighouden met reinigingsactiviteiten aan gebouwen en andere objecten, bedrijven die meestal in meerdere gemeenten opereren.

Voorlichting op gemeentelijk niveau, gericht op huishoudens/bedrijven/activiteiten met lozingen van huishoudelijke aard, beperkt zich tot het verstrekken van folders of andersoortige schriftelijke informatie. Deze folders moeten informatie geven over wat niet via het riool mag worden afgevoerd.

De twee belangrijkste stofgroepen die niet via het riool mogen worden afgevoerd zijn: klein gevaarlijk afval en stoffen die verstopping kunnen veroorzaken in het riool. Lozing van klein gevaarlijk afval kan leiden tot stankklachten (b.v. oplosmiddelen), explosiegevaar (b.v. benzine) en aantasting (b.v. zuren).

Verstoppingen kunnen worden veroorzaakt door vetten/oliën maar ook door vaste voorwerpen. Speciale aandacht moet worden besteed aan voedselvermalers. Deze apparaten zijn volgens de regelgeving op grond van de Wm niet toegestaan. In een folder zal de gebruiker van de riolering ook moeten worden gewezen op preventieve maatregelen waardoor de belasting naar het riool zo beperkt mogelijk blijft, zoals bijvoorbeeld het verwijderen van etensresten voordat afgewassen wordt. Ook moet worden gewezen op het belang van een zuinig gebruik van allerlei reinigingsmiddelen.

Speciale aandacht geldt nog voor de huishoudens in gebieden met een gescheiden rioolstelsel of een drukriolering. Bij een gescheiden vrijvervalstelsel moet worden gewezen op het feit dat via straatkolken uitsluitend hemelwater mag worden afgevoerd. De belangrijkste consequentie is dat geen auto's op straat kunnen worden gewassen; men moet uitwijken naar autowasstraten. Ook moet worden voorkomen dat vuilwater afkomstig van schoonmaakactiviteiten rondom het huis wordt geloosd via straatkolken. Tot slot moet worden gewezen op het maken van de juiste aansluitingen bij verbouwingen. Aansluitingen op de riolering moeten altijd onder toezicht van de gemeente worden uitgevoerd, waarbij er goed op gelet moet worden dat hemelwaterafvoeren niet worden aangesloten op het vuilwatersysteem en vuilwater niet op het hemelwatersysteem.

8 Controle van lozingen

Een eigenschap van riolering is dat alles zich buiten het gezichtsveld, namelijk onder de grond, afspeelt. Overtredingen van de regels zullen over het algemeen niet tot ernstige problemen leiden; sterker nog: in de meeste gevallen zullen ze zelfs niet opgemerkt worden. Om problemen te voorkomen en de levensduur van het rioelstelsel te optimaliseren zal een regelmatige controle op goed rioelgebruik noodzakelijk zijn. Bedrijfslozingen verdienen hierbij de meeste aandacht omdat deze in potentie de grootste problemen kunnen opleveren.

Naast reguliere controles zal ook ingespeeld moeten worden op eventuele calamiteiten die zich kunnen voordoen rond de riolering. Daarnaast kan ergens in het stelsel geconstateerd worden dat er een illegale lozing heeft plaats gevonden. De vraag is dan hoe deze lozing te traceren is zodat handhavend kan worden opgetreden.

8.1 Controlestrategieën

Controles van lozingen op de riolering en van de riolering zelf zullen met een zekere regelmaat plaats moeten vinden. Het moge duidelijk zijn dat de controlefrequenties zoals deze in het kader van de hinderwet gebruikelijk waren, waarbij sommige bedrijven hoogstens eens in de tien jaar bezocht werden, niet meer van deze tijd zijn.

Gesignaleerde problemen kunnen aanleiding geven de controlestrategie op een bepaalde manier in te richten, door bijvoorbeeld extra aandacht te besteden aan een bepaald onderdeel van het rioelstelsel of aan bepaalde bedrijfstakken of bedrijven.

Geregeld voorkomende problemen, die bepalend kunnen zijn voor een adequaat controleprogramma zijn bijvoorbeeld:

1 *Verstoppen van geconstateerde vetaanslag in een rioleringsonderdeel*

Gevoelige rioleringsonderdelen zijn bij voorbeeld zinkers en pomputten. Problemen doen zich meestal voor in combinatie met een concentratie van horecabedrijven. De bedrijfstakgerichte actie zou kunnen bestaan uit het controleren van restaurants op de aanwezigheid van controleputten en/of vetafscheiders en de werking en het onderhoud daarvan. Controle vindt plaats op basis van voorschriften in een vergunning of op basis van een amvb.

2 *Verhoogde concentraties vluchtige organische stoffen of minerale olie in pompgemalen (van industrieterreinen)*

Het signaal kan ontstaan door het waarnemen van geur of een drijfslag. De bedrijfstakgerichte actie zou

kunnen bestaan uit het controleren van garagebedrijven op de aanwezigheid van olie-afscheiders en de werking en onderhoud van aanwezige olie-afscheiders. Indien een bedrijvenbestand voldoende detailinformatie bevat zouden bijvoorbeeld bedrijven met uitsluitend wasplaatsen voor carrosserie van de actie kunnen worden uitgesloten; met een kleiner bedrijvenaanbod wordt de actie effectiever.

3 *Aantasting van een rioleringsonderdeel*

Dit kan vrijwel uitsluitend blijken uit een tv-inspectie. Als de aantasting zich rond het aansluitpunt en stroomafwaarts daarvan manifesteert kan de verdachte veroorzaker met vrij grote zekerheid worden aangewezen.

4 *Structurele probleemlozingen op de awzi of oppervlaktewater*

Influent en zuiveringsslib worden op een aantal parameters onderzocht, hierdoor bestaat enig inzicht in het lozingsgedrag van enkele bedrijfstakken. Zo kan de concentratie aan kwik een indicatie zijn of de sanering van de tandartsenpraktijken voortvarend verloopt. Zo niet, dan kan een controleactie bij die bedrijfstak gewenst zijn. De concentraties van zilver kunnen aanleiding zijn tot een actie bij de (foto)grafische branche.

5 *Vetophopingen in pomputten van drukriolering*

Aangezien het in deze gevallen meestal gaat om huis-houdelijke aansluitingen zal de aanpak enigszins afwijken van de aanpak bij bedrijfslozingen. Een grote nadruk zal komen te liggen bij voorlichting gericht op de aangeslotenen. Indien de veroorzaker bekend is en geen gevolg geeft aan de vangnetbepaling zal handhavend moeten worden opgetreden.

Bij deze controles die uitgevoerd worden naar aanleiding van actuele problemen of op grond van ervaringen met het stelsel, zal slechts naar één of enkele items gekeken worden, namelijk die zaken die de oorzaak voor genoemde problemen kunnen zijn. Daarnaast dienen regelmatig routinecontroles te worden uitgevoerd onder andere met als doel om te na te gaan of de vergunningvoorschriften worden nageleefd. Hierbij kan gekozen worden voor een bedrijfstakgerichte aanpak of bedrijven kunnen individueel onafhankelijk van elkaar bezocht worden.

Voordelen van een bedrijfstakgewijze benadering zijn:

- efficiënte inzet van (actuele) kennis;
- gelijke/gelijktijdige behandeling binnen de bedrijfstak;
- er ontstaat een totaaloverzicht over hoe de bedrijfstak het op een bepaald moment doet;
- men kan inspelen op landelijke ontwikkelingen bij een bedrijfstak (convenanten, regelgeving).

Nadeel van een bedrijfstakgewijze benadering is: dat tijdelijk een relatief groot beslag op de organisatie wordt gelegd.

Voor gemeenten met een relatief groot bedrijvenbestand zal een bedrijfstakgerichte benadering over het algemeen efficiënter zijn. In kleinere gemeenten zullen meestal niet veel verschillende bedrijven uit een bepaalde bedrijfstak gevestigd zijn. Een bedrijfstakgerichte aanpak heeft dan natuurlijk ook geen nut. Het kan in zo'n geval wel nuttig zijn om met een aantal naburige gemeenten gezamenlijk tot een bedrijfstakgerichte aanpak voor een bepaalde branche te komen. Zo'n gezamenlijke actie in een regio heeft als voordeel dat gelijksoortige bedrijven in een regio ook gelijksoortig behandeld worden.

8.1.1 Controlefrequentie

Over het vaststellen van controlefrequenties zijn enkele recente ontwikkelingen van belang om te noemen:

- per 1 maart 1996 wordt de lozing van afvalwater geregeld in de Wet milieubeheer. Hiermee is het item afvalwater één van de vele onderwerpen die binnen die wet wordt geregeld. Er is geen aparte status meer ten opzichte van andere milieu-items;
- per 1 januari 1998 is de doelsubsidie voor de uitvoering van milieutaken komen te vervallen. Deze ontwikkeling geeft de gemeenten meer mogelijkheden tot een gedifferentieerde aanpak van de wijze van controle bij bedrijven.

Een gedifferentieerde aanpak is noodzakelijk omdat:

- de meeste bedrijven een basisniveau hebben bereikt in de zorg voor milieu-aangelegenheden; gedetailleerde controle op alle items is dan niet meer zinvol;
- een groeiende groep van bedrijven overgaat tot het ontwikkelen van een milieuzorgsysteem en/of het opstellen een bedrijfsmilieuplan (BMP);
- items als afvalpreventie en beperking energieverbruik noodzaken tot een andere wijze van omgaan met (een groot aantal) bedrijven.

Bovenstaande illustreert dat per bedrijf of bedrijfsgroep een strategie moet worden bepaald over de wijze van omgaan met het bedrijf. Dit heeft uiteraard grote gevolgen voor de frequentie van controles op één of meerdere deelaspecten. De aandacht voor afvalwater zal moeten worden afgemeten aan knelpunten die zich (kunnen) voordoen.

8.1.2 Administratieve controle

Veel milieu-items kunnen worden gecontroleerd zonder een bedrijf te hoeven bezoeken, zoals het beoordelen van keurings- en testresultaten. Via bestanden van derden kan inzicht worden verkregen in bijvoorbeeld de afvoer van gevaarlijke afvalstoffen.

Ook in gevallen waar bedrijven meetverplichtingen opgelegd hebben gekregen, hoeft minder door het bevoegd gezag te worden gecontroleerd. De check door het bevoegd gezag is afhankelijk van de vertrouwensre-

latie tussen een bedrijf en het bevoegd gezag. Deze vertrouwensrelatie is sterker naarmate een bedrijf in sterkere mate aantoonbaar serieus met milieuzorg om te gaan. Bij voorkeur heeft het bedrijf een gecertificeerd milieuzorgsysteem, gecombineerd met een bedrijfsmilieuplan, bestaande uit milieudoelstellingen. In dat laatste geval kan de belangrijkste check plaatsvinden aan de hand van een jaarverslag waarin staat aangegeven of de doelstellingen zijn gerealiseerd.

8.1.3 Controle door monitoring

Tot slot kan met een monitoringprogramma een beeld worden verkregen van overtredingen van lozings-eisen. In sommige gemeenten is hiermee ervaring opgedaan. Een methode die goede ervaringen heeft opgeleverd, is het jaarlijks proportioneel bemonsteren (gedurende een week) van strategische punten in het rioolstelsel (hoofdrioolgemalen en deelgebieden van het rioolstelsel), in combinatie met het registreren van debieten bij de diverse punten. Analyse vindt plaats op een breed scala van (som)parameters van microverontreinigingen. Overschrijding van een lozingsnorm bij één bedrijf blijkt al snel te leiden tot een significante verhoging van de vracht van een bepaalde stof in één van de hoofdrioolgemalen. De methode maakt het mogelijk om:

- onbekende lozings op te sporen;
- structureel (minder sterk) 'verhoogde' lozings op te sporen;
- te constateren dat er veranderingen in het lozingsgedrag hebben plaats gevonden.

In het bijzonder het opsporen van structureel (minder sterk) 'verhoogde' lozings maken de methode waardevol als vervanging van steekmonsternamen bij individuele bedrijven. Aangezien gedurende een week wordt bemonsterd worden bovendien lozings in avond-/nachten en in weekends gesignaleerd.

8.2 Bedrijfscontrole

Bij een bedrijfscontrole met betrekking tot de afvalwaterparagraaf (Wm-vergunning, Wm-amvb of onthefing op grond van artikel 10.47 Wm) zal in eerste instantie bepaald moeten worden of de bedrijfssituatie conform de vergunningaanvraag c.q. de melding is, daarnaast zal moeten worden bekeken of de bedrijfsvoering conform de voorschriften plaats vindt.

Teneinde een monsternamenameprogramma zo effectief mogelijk te laten zijn is het belangrijk om te overwegen of een monsternamename daadwerkelijk zinvol is. In de eerste plaats kan een indeling worden gemaakt naar activiteiten en de bijbehorende kans op overschrijding van de norm. Is de kans op overschrijding gering, dan heeft bemonstering een lage prioriteit en zal de bezoekfrequentie laag kunnen zijn. Voorbeelden van activiteiten waarbij een geringe kans op overschrijding bestaat:

- 1 effluent van een olie-afscheider van een tankstation;
- 2 afvalwater van een wasplaats die uitsluitend is bedoeld voor het wassen van carrosserie;
- 3 effluent van een olie-afscheider van een opslagplaats voor minerale oliën.

Wordt een bedrijf en/of een activiteit eenmaal bezocht en gecontroleerd op afvalwateraspecten, dan kunnen primaire waarnemingen ter plaatse (visueel, geur) de doorslag geven om al dan niet tot bemonstering over te gaan. Voorbeelden van verdachte situaties, die aanleiding geven tot monsternamen:

- 1 vet in de controleput in de afvoer van een keuken;
- 2 melkachtige substantie in de olie-afscheider (duidt op olie in geëmulgeerde vorm);
- 3 slecht onderhoud van de olie- en slibafscheider.

8.3 Tracering illegale lozingen

Illegale lozingen kenmerken zich door een onbekende oorsprong en lozer. Voor het beëindigen van een illegale lozing en eventueel handhavend optreden zal de lozing getraceerd moeten worden.

Veelal is een probleemsituatie in het rioelstelsel een gevolg van een illegale lozing. Het snel opsporen van illegale lozingen kan problemen voorkomen; een monitoring programma zoals beschreven in § 8.1.3 kan daaraan een bijdrage leveren. In aanvulling op de beschrijving van het monitoringprogramma kan, in plaats van monsternamen, de zogenaamde slijmhuide methode worden toegepast. Dit is een (nog) relatief onbekende techniek waarbij de aan de slijmhuide (aan de binnenkant van het rioel) gehechte microverontreinigingen een weerspiegeling van de concentratie in het afvalwater geven¹¹.

Een complicerende factor is als een lozing kortdurend en/of eenmalig is. Indien door de lozing materiaal achterblijft en bemonsterd kan worden, wordt de opsporing juist vereenvoudigd. Het volgende stappenplan kan worden gevolgd.

Stappenplan ter tracering van illegale lozingen

STAP 1: Nagaan of directe tracering in het veld mogelijk is aan de hand van zichtbare verontreiniging, bijvoorbeeld in of bij inspectieputten. Zo zal bij een thermisch verontreinigde afvalwaterstroom dampontwikkeling bij inspectieputten zichtbaar zijn. En als de afvalwaterstroom verontreinigd is met plantaardige en/of dierlijke oliën en vetten is het soms mogelijk om aan de hand van aangekoekt materiaal in het stroomprofiel (i.c. inspectieputten) de bron te traceren.

STAP 2: Als stap 1 geen soelaas biedt, kan mogelijk op grond van een administratief onderzoek de illegale lozing getraceerd worden. Hiertoe zijn twee methoden bruikbaar, die soms in combinatie kunnen worden toegepast: vaststelling van de stromingsrichting in het rioel en inventarisatie bedrijvenbestanden.

Met behulp van het basisrioleringsplan (BRP) dan wel aan de hand van veldwaarnemingen kan de stromingsrichting worden bepaald. Met behulp van deze gegevens kan het tracé worden vastgesteld waarlangs het afvalwater stroomt en kan een groot aantal aansluitingen worden uitgesloten als mogelijke veroorzaker. Een bestand met Wm-plichtige inrichtingen kan informatie over (neven)activiteiten bevatten die in relatie met de lozing gebracht kunnen worden. Ook bestanden waarin alle bedrijven binnen een gemeente zijn opgenomen kunnen informatie bieden over de lozing die daar eventueel zou kunnen plaats vinden.

STAP 3: Zodra stap 2 één of meer verdachte locaties heeft opgeleverd moet een nader onderzoek plaatsvinden om bewijsmateriaal te vergaren. Enerzijds kan dit op basis van de kwaliteit van het afvalwater (verontreinigingen in het water), anderzijds op basis van het stromingsgedrag c.q. leidingtracé. Meestal zullen beide methoden in combinatie moeten worden toegepast om een sluitende bewijsvoering te krijgen.

Het hoeft niet altijd een knelpuntsituatie te zijn die aanleiding geeft om lozingen te traceren. Ook in preventieve zin kan er een aanleiding zijn om te controleren of aansluitingen op legale wijze en op de juiste plaats zijn aangebracht. Als voorbeelden zijn te noemen:

- Het verifiëren van het leidingverloop bij bedrijven en bedrijfsterreinen, bij het toezicht op de naleving van de milieuvergunningen.
- Controle op foutieve aansluitingen van hemelwaterafvoeren met behulp van een techniek die gebruik maakt van rioelcontrolelevel. Hierbij wordt een afgesloten rioelstreng onder druk gevuld met een speciale nevel. De zichtbare nevel zoekt de weg van de minste weerstand. Wordt deze test uitgevoerd bij een gescheiden rioelstelsel in het vuilwaterriool en er komt nevel uit regelpijpen, ontluchtingskanalen en/of dakafvoeren dan is het duidelijk dat er foute aansluitingen zijn aangebracht.

¹¹ 'Slijmhuide in riolen als indicator voor bronnen van organische microverontreinigingen', H₂O (30) 1997, nr. 21 blz. 642.

Bijlage 1

Tot de Wvo aangewezen lozingen

Indirecte lozingen worden gereguleerd door middel van de Wm. Op grond van artikel 1 lid 2 van de Wvo kunnen echter bij amvb bepaalde lozingen worden aangewezen tot de Wvo. Deze lozingen zijn Wvo-vergunningsplichtig of de lozingen worden gereguleerd door middel van een amvb op grond van Wvo. Op grond van de Wvo worden dan eisen gesteld in het belang van de doelmatige werking van de zuivering (awzi) en ter bescherming van de kwaliteit van het oppervlaktewater. Daarnaast worden op grond van de Wm eisen gesteld aan de doelmatige werking van de riolering.

Indien vanuit deze categorieën uitsluitend huishoudelijk afvalwater wordt geloosd is deze aanwijzing tot de Wvo niet van toepassing.

De volgende categorieën lozingen zijn aangewezen tot Wvo:

Besluit van 4 november 1983, Stb. 577, laatselijk gewijzigd bij Besluit van 26 november 1990, Stb. 598.

- a (petro) chemische industrie;
- b ertsverwerkende industrie;
- c bedrijven die afvalstoffen opslaan, behandelen of verwerken;
- d bedrijven die oppervlakken van materialen behandelen;
- e verf-, lak- en drukinktfabrieken;
- f leerlooierijen;
- g bedrijven die hout impregneren;
- h vatenwasserijen en tank(auto)cleaningbedrijven;
- i papier- en kartonindustrie;
- j zeefdrukkerijen;
- k fotografische bedrijven die laboratoria hebben met een capaciteit van meer dan 20.000m² papier per jaar, uitgaande van 2.500 bedrijfsuren per jaar;
- l textielveredelingsbedrijven;
- m bedrijven die backingslagen op tapijt aanbrengen;
- n algemene, academische en categorale ziekenhuizen;
- o geïntegreerde laboratoria die meer dan 10.000m³ per jaar lozen en analytische laboratoria;
- p houtreinigingsbedrijven;
- q bedrijven die meer dan 1.000 personenauto's per jaar deconserveren;
- r motorrevisiebedrijven;
- s bedrijven die zuurstofbindende stoffen met een jaargemiddelde vervuilingswaarde van 5.000 inwonerequivalenten (i.e.) of meer lozen, alsmede bedrijven die gemiddeld per jaar meer dan 500 m³ afvalwater per dag lozen (inclusief gebruikt koelwater).

Besluit van 22 september 1994, Stb. 699

t glastuinbouwbedrijven.

Besluit van 24 januari 1997, Stb. 22

u bodemsaneringen en proefbronneringen.

Een uitgave van het Informatiecentrum
Milieuvergunningen (InfoMil),
februari 2000.

InfoMil

Grote Marktstraat 43
2511 BH Den Haag
Postbus 30732
2500 GS Den Haag
Telefoon (070) 361 05 75
Fax (070) 363 33 33
E-mail mail@infomil.nl
Website www.infomil.nl

Vormgeving

Conefrey | Koedam BNO, Almere

Druk

PlantijnCasparie, Den Haag

Ondanks het feit dat bij de samenstelling van
deze publicatie grote zorgvuldigheid in acht
is genomen, kunnen er geen rechten aan
worden ontleend.

© InfoMil, Den Haag 2000